

Ekonomi ve İhracat Verileri Bülteni

Kasım 2023

immib

İstanbul Maden ve Metaller
İhracatçı Birlikleri

İçerik

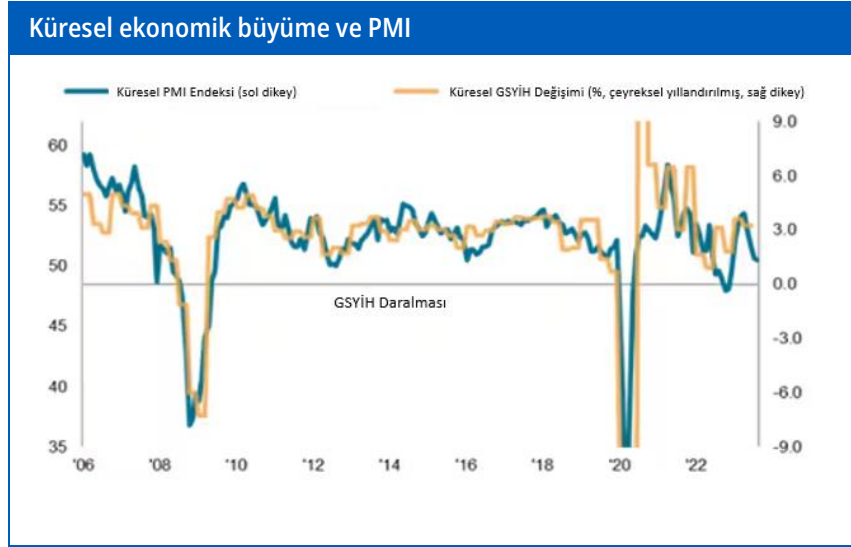
Küresel Ekonomi ve Ticaret	1
Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti	8
Küresel Emtia Fiyatları	28
Yüksek Firma Performansı İçin Stratejiler	36
AB - ABD Zirvesi ve Transatlantik İş Birliği	40
Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması	45

Bu rapor güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen veriler kullanılarak yalnızca bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup herhangi bir yatırım tavsiyesi olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer alan görüş ve değerlendirmeler İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğinin kurumsal yaklaşımını yansıtmamaktadır. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan görüş, değerlendirme ve bilgilerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle oluşabilecek doğrudan veya dolaylı zararlardan İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği sorumluluk kabul etmemektedir.

Küresel Ekonomi ve Ticaret

Dünya Ekonomisi

Küresel ekonomik büyüme üçüncü çeyreğin sonunda yavaşlamaya devam etmiştir. Küresel ölçekte yeni siparişler Ocak ayından bu yana ilk kez daralmıştır. Önümüzdeki aylar daha da zayıflama sinyalleri vermektedir. Küresel PMI Endeksi, Ağustos ayındaki 50,6 seviyesinin ardından Eylül ayında 50,5 seviyesine gerilemiştir. Mal üretimi sektörü Eylül ayında imalat ve hizmet sektörleri arasında en zayıf performansı sergileyen sektör olmuştur. Tedarik koşullarındaki iyileşme üreticilerin stoklarını eritmesine destek olmuştur. Ancak yeni siparişlerin düşük seviyede olması genel üretimdeki kötüleşmeye işaret etmektedir. Hizmet sektörü genişlemeyi sürdürse de büyüme oranı Ocak ayından bu yana en zayıf seviyesine gelmiştir.¹

Kaynak: S&P Global

IMF'nin Ekim ayında yayınlamış olduğu Ekonomik Görünüm raporuna göre, görünüme yönelik riskler altı ay öncesine göre daha dengelidir. Sert iniş ihtimali azalmış olsa da küresel büyümeye yönelik riskler aşağı yönlü olmaya devam etmektedir.

¹ S&P Global, Monthly PMI Bulletin, Ekin 2023 [z](#)

Enflasyonun beklenenden daha hızlı düşmesi ve iç talepteki hızlı toparlanma yukarı yönlü riskler olarak öne çıkmaktadır. Düşük enerji fiyatlarından beklenenden daha güçlü geçiş ya da maliyet artışlarını karşılamak için kar marjlarının sıkıştırılması enflasyonun düşüşüne katkı sağlayabilecek unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Çoğu ekonomide, pandemi sırasında biriken tasarruf fazlasının henüz tükenmemesi ve tüketimin pandemi öncesi eğilimlere göre düşük kalması, tüketimin beklenenden daha hızlı toparlanma olasılığını artırmaktadır. Küresel büyümeye yönelik olumlu risklerin yanında çeşitli olumsuz riskler de bulunmaktadır. Çin'in ekonomik büyümesinin daha yavaşlaması, emtia fiyatlarının iklim şokları ve jeopolitik şoklarla daha oynak hale gelmesi, enflasyonun devam etmesi, finansal piyasalardaki yeniden fiyatlama, artan borç sıkıntısı, yoğunlaşan jeopolitik parçalanma ve bunun sonucunda çok taraflı iş birliklerinin engellenmesi aşağı yönlü riskler olarak öne çıkmaktadır. Çin'in büyüme tahmini risklerinin dağılımı aşağı yönlüdür. Bu durum ticaret ortakları açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Yavaşlamanın boyutunansa hükümetin politika tepkisine bağlı olacağı belirtilmektedir. Ülkeler arasında mahsul kıtlığının daha sık görülebileceği ve bu nedenle gıda fiyatlarında ani artışlar yaşanabileceği değerlendirilmektedir. Ukrayna'daki savaş ve diğer bölgelerdeki jeopolitik gerginlikler yoğunlaşarak tedarik zincirinde aksamalara neden olarak gıda, yakıt, gübre ve diğer emtia fiyatlarında dalgalanmalara yol açabilir. Sıkı iş gücü piyasaları ve geçmişteki maliyet artışlarını telafi etmeye yönelik ücret talepleri, kalıcı enflasyonist baskılara katkıda bulunabilir. Yukarı yönlü enflasyon sürprizleri, para politikalarının yeniden değerlendirilmesini gerektirebilir. Küresel finansal koşullar 2023 yılı Mart ayına göre büyük ölçüde hafiflemiş olsa da borç verme standartları sıkılaşmıştır. ABD, Euro Bölgesi ve bazı gelişmekte olan piyasa ekonomilerinde kredi talebi azalmıştır.

Ülkeler aralarında Covid-19 salgını ve Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin de bulunduğu ekonomik şokların ardından henüz toparlanmaya başlamışken İsrail'in Gazze'de genişleyen askeri operasyonlarının bölgesel bir çatışmaya dönüşebileceğine dair endişeler de küresel görünüm üzerinde risk oluşturmaktadır. Büyüme yavaşlayabilir, enerji ve gıda fiyatlarındaki artış yeniden alevlenebilir. Bu çatışmayla birlikte kırılğan toparlanmanın kötüleşebileceği değerlendirilmektedir. Savaşın genişlediği en kötü senaryoda petrol fiyatlarının 85 dolar seviyelerinden 150 dolara yükselmesine yol açabileceği belirtilmektedir.² IMF Araştırma Bölümü Direktörü, petrol fiyatlarında yaşanacak %10'luk bir artışın küresel ekonomik büyümeyi %0,15 azaltacağını ve bir sonraki yıl enflasyonu %0,4 artıracığını ifade etmiştir. Dünya emtia piyasalarında bir varil ham petrolün maliyeti şu anda çatışma öncesine göre yaklaşık %10 daha yüksektir. Küresel ekonomi 1970'li yıllardaki gibi petrole bağımlı olmasa da petrol, hala önemini korumaktadır. O nedenle Orta Doğu'da yaşanan gelişmeler dikkatle izlenmektedir. Çatışmanın İsrail'in Gazze şeridine kara saldırısıyla sınırlı kalması durumunda, küresel ekonomi üzerindeki etkinin kısıtlı olacağı ifade edilmektedir. Bu durumda petrol fiyatlarının varil başına 93 dolar seviyesinde istikrar kazandıktan sonra düşmeye başlayabileceği değerlendirilmektedir.³

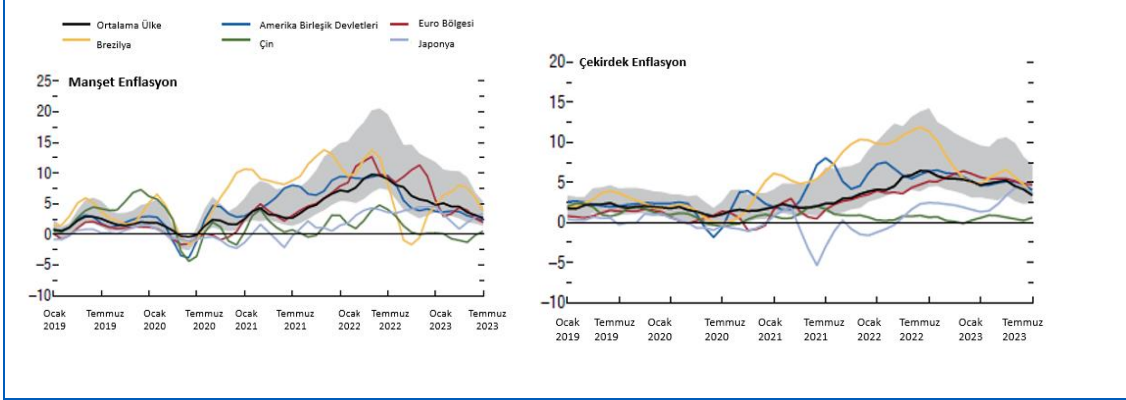
IMF'nin Ekim ayında yayınlamış olduğu Ekonomik Görünüm raporunda, küresel enflasyonun istikrarlı bir şekilde düşerek 2023 yılında %6,9'a, 2024 yılında ise yüzde 5,8'e gerileyeceği öngörülmektedir. Ancak 2023 ve 2024 tahminleri sırasıyla 0,1 puan ve 0,6 puan yukarı güncellenmektedir. 2025 yılına kadar hedeflenen enflasyona dönülmesi beklenmemektedir.⁴

² New York Times, risk of a wider Middle East war threatens a 'fragile' world economy? [2](#)

³ The Guardian, How will the Israel-Hamas war affect oil prices and the global economy? [2](#)

⁴ Uluslararası Para Fonu, Dünya Ekonomik Görünümü, Ekim 2023 [2](#)

Manşet ve çekirdek enflasyon oranları

Kaynak: Uluslararası Para Fonu

Küresel manşet enflasyon, 2022'nin ikinci çeyreğindeki %11,6'lık zirvesinin ardından 2023'ün ikinci çeyreğinde %5,3'e düşmüştür. Manşet enflasyon büyük ekonomiler arasında 2023'ün ikinci çeyreğinde Çin'de %0,1'den Euro bölgesinde %2,8 ve ABD'de %2,7 arasında değişmiştir. Enerji fiyatlarındaki ve gıda fiyatlarındaki düşüş manşet enflasyonda azalmaya neden olmuştur. Çekirdek enflasyon da düşüş göstermiştir ancak bu düşüş daha kademeli olarak gerçekleşmiştir. Gıda ve enerji fiyatları hariç küresel enflasyon, 2023 yılının ikinci çeyreğinde %4,9'a gerilemiştir.

Küresel büyümenin 2023 ve 2024 yıllarında yavaşlaması beklenmektedir. Büyüme 2022 yılında %3,5 olarak gerçekleşmiştir ancak tahminler 2023 yılı için %3,0, 2024 yılı %2,9 seviyesindedir. Beklentiler tarihsel ortalama (2000-19) olan %3,8'in altında kalmaktadır. Gelişmiş ekonomiler için beklenen yavaşlama 2022'deki %2,6'dan 2023 yılı itibarıyla %1,5' ve 2024 itibarıyla %1,4 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. ABD için ivme beklenenden daha güçlüyken Euro bölgesi, kendisini zayıf büyümenin ortasında bulmaktadır. Yükselen piyasa ve gelişmekte olan ekonomilerin, Çin'deki emlak sektörü krizinin etkisiyle ılımlı bir düşüş yaşayarak %4 büyümesi beklenmektedir. Orta vadede küresel büyüme tahminleri yüzde 3,1 ile son yılların en düşük seviyesindedir⁵.

Uluslararası Kuruluşların Büyüme Tahminleri (%)		Dünya	Euro Bölgesi	ABD	Brezilya	Rusya	Hindistan	Çin	Japonya
Dünya Bankası	2022	3,1	3,5	2,1	2,9	-2,1	7,2	3,0	1,0
	2023	2,1	0,4	1,1	2,6	1,6	6,3	5,1	0,8
	2024	2,4	1,3	0,8	1,3	1,3	6,3	4,4	0,7
IMF	2022	3,5	3,3	2,1	2,9	-2,1	7,2	3,0	1,0
	2023	3,0	0,7	2,1	3,1	2,2	6,3	5,0	2,0
	2024	2,9	1,2	1,5	1,5	1,1	6,3	4,2	1,0
OECD	2022	3,3	3,4	2,1	3,0	-2,0	7,2	3,0	1,0
	2023	3,0	0,6	2,2	3,2	0,8	6,3	5,1	1,8
	2024	2,7	1,1	1,3	1,7	0,9	6,0	4,6	1,0

Kaynak: IMF (Ekim 2023), Dünya Bankası (Eylül-Ekim 2023), OECD (Eylül 2023)

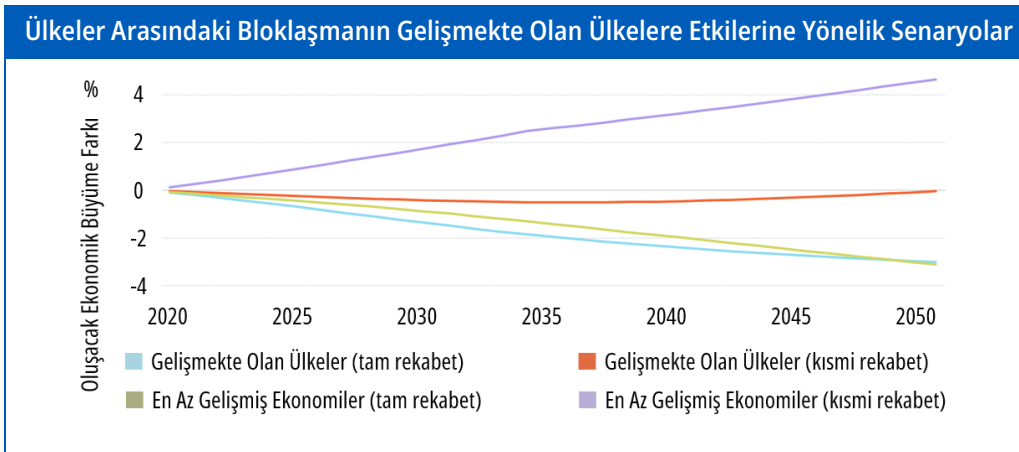
⁵ Uluslararası Para Fonu, Dünya Ekonomik Görünümü, Ekim 2023 [↗](#)

Küresel Ticaret

Küresel ticarete bloklaşma riski gelişmekte olan ülkeleri tehdit ediyor

Covid-19 salgını sonrası savaşlar, jeopolitik gerilimler, yüksek enflasyon oranları, finansal sıkılaşma, artan borç yükü gibi farklı krizlerin etkisi ile sarsılan dünya ticaretinde büyüme hızı 2022 yılının sonunda yavaşlamış, 2023 yılında da bu seyrini sürdürmüřtür⁶. Gelecek dönemde dünya ticaretini olumsuz etkilemesinden endişe edilen diğer bir gelişme ise ülkeler arasında yaşanan bloklaşmadır. Özellikle ABD-Çin arasındaki ticaret gerilimleri ile artan ve Rusya-Ukrayna arasındaki savaş ile zirve noktasına ulaşan bu bloklaşma riski, DTÖ tarafından 2023 yılı Eylül ayında yayınlanan "Dünya Ticaret Raporu 2023"⁷ başlıklı raporda incelenmiştir. Raporda, küreselleşmenin ülke ekonomilerini kontrol edilmesi güç risklere maruz bıraktığına yönelik bir inancın oluşmaya başladığına dikkat çekilmektedir. Ayrıca korumacılık akımının hakim olduğu 1900'lü yılların ilk yarısında Dünya Savaşlarının ve Büyük Buhran'ın meydana geldiği hatırlatılarak, dünyada yoksulluğun sonlandırılması ve sürdürülebilir bir ekonomik düzen oluşturulmasında uluslararası ticaretin önemi vurgulanmaktadır. Bu kapsamda ülkeler arasındaki bir bloklaşma yerine, insanların ve ekonomilerin sorunlarına ticaretin daha fazla entegre olduğu yeniden yapılandırılmış bir küreselleşme süreci önerisi getirilmektedir.

Küresel ticaretin mevcut durumunda, ticaret gerilimlerinin artarak devam ettiği görülmektedir. Ülkeler ticaret alanında tek taraflı kararlar almakta ve bu durum DTÖ nezdinde yapılan itiraz başvurusu sayılarında ciddi bir artış yaşanmasına neden olmaktadır. Bunun sonucu olarak ülkeler tarafından uygulanan ticaret önlemlerinde de artış yaşanmaktadır. Ayrıca ülkelerin ticaret politikalarında güvenlik kaygılarının artan oranda bir rol oynadığı kaydedilmektedir. Son yıllarda ulusal güvenlik neden gösterilerek uygulanan ticaret önlemlerinin sayısı büyük ölçüde artmıştır. Yaşanan bu gerilimlerin küresel çapta ticaretin akışını etkilemeye başladığı ve ülkeler arasında bir bloklaşmaya doğru gidildiği değerlendirmesi yapılmaktadır. DTÖ tarafından 2023 yılında uluslararası ticaretteki bloklaşmaya yönelik yapılan arařtırmada⁸, dünyanın batı ve doğu bloğu olmak üzere iki grupta bloklaştığı senaryo üzerine analiz sonuçları yayınlanmıştır. Yapılan analizlerde kıyasıya rekabetin yaşandığı tam bir bloklaşmanın olduğu kötümser senaryoda, gelişmekte olan ülke ekonomilerinin bu durumdan belirgin biçimde olumsuz etkileneceği ve gelişmiş ekonomiler ile aralarındaki farkın açılacağı tahmini yapılmaktadır.

Kaynak: DTÖ – Not: Grafikte gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ve en az gelişmiş ülkelerin ekonomik büyüme oranları arasında yıllar içinde olulaşacağı tahmin edilen yüzdesel fark kümülatif olarak verilmiştir. Tam bir bloklaşmanın olduğu kötümser senaryo ile kısmi bloklaşmanın olduğu ılımlı senaryo için ayrı hesaplamalar yapılmıştır.

⁶ DTÖ, World Trade Statistical Review 2023 [z](#)

⁷ DTÖ, World Trade Report 2023 [z](#)

⁸ Métivier,, Bacchetta, Bekkers, & Koopman. (2023). International Trade Cooperation's Impact on the World Economy. [z](#)

Araştırma kapsamında oluşturulan blokların listesi aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır. Bu blokların oluşturulmasında ülkeler arasındaki anlaşmalar ve BM Genel Kurulu'nda kullanılan oyların benzerliği dikkate alınmıştır. Söz konusu makalede yapılan analizlerin bir öngörü olmadığı, yalnızca bir senaryo olduğu özellikle vurgulanmaktadır. Tüm bu değerlendirmelere rağmen güncel uluslararası ticaret verileri, ticaretin birçok açıdan gelişmeye devam ettiğini ve son dönemdeki küreselleşmeye olan direncin verilere belirgin bir biçimde yansımamış olduğuna işaret etmektedir.

Tam Bloklaşma Senaryosunda Ülkeler	
Batı Bloğu	Doğu Bloğu
ABD	Çin
Avrupa Birliği	Asya Bölgesindeki En Az Gelişmiş Ülkeler
Avustralya	Endonezya
Birleşik Krallık	Güney Afrika
Brezilya	Güneydoğu Asya
EFTA	Hindistan
Güney Kore	MENA Bölgesi Ülkeleri
Japonya	Rusya
Kanada	Sahra Altı Diğer Afrika Ülkeleri
Latin Amerika	Sahra Altı En Az Gelişmiş Ülkeler Afrika Ülkeleri
Meksika	Suudi Arabistan
Türkiye	Diğer Asya Ülkeleri
	Kalan Diğer Ülkeler

Kaynak: (Métivier vd. 2023)⁸

Kısmi Bloklaşma Senaryosunda Ülkeler		
Batı Bloğu	Doğu Bloğu	Tarafsız
ABD	Çin	Asya Bölgesindeki En Az Gelişmiş Ülkeler
Avrupa Birliği	MENA Bölgesi Ülkeleri	Endonezya
Avustralya	Rusya	Güney Afrika
Birleşik Krallık	Suudi Arabistan	Güneydoğu Asya
Brezilya	Diğer Asya Ülkeleri	Hindistan
EFTA	Kalan Diğer Ülkeler	Sahra Altı Diğer Afrika Ülkeleri
Güney Kore		Sahra Altı En Az Gelişmiş Ülkeler Afrika Ülkeleri
Japonya		
Kanada		
Latin Amerika		
Meksika		
Türkiye		

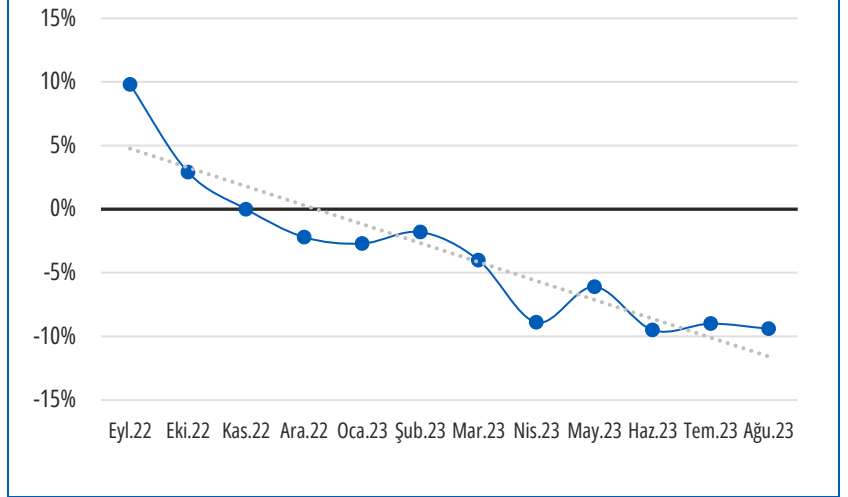
Kaynak: (Métivier vd. 2023)⁸

Atlas Okyanusu ile Büyük Okyanus'u bağlayan Panama Kanalı'nda kuraklık nedeniyle günlük gemi geçişi büyük ölçüde azaltılmıştır. Bölge, kayıtların tutulmaya başlandığı 1950 yılından bu yana en kurak Ekim ayını yaşamıştır. Günde ortalama 39 geminin geçiş yaptığı kanaldan geçen gemi sayısı Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında sırayla 36, 35 ve 31'e düşürülmüştür. Kasım ayında ise geçiş sayısının önce 25 gemiye daha sonra ise 24 gemiye indirileceği bilgisi paylaşılmıştır. 2024 yılı Şubat ayından itibaren ise sayının 18'e düşürülebileceği ifade edilmektedir. Bu durum, uluslararası ticaret sevkiyat sürelerini ve maliyetlerini de olumsuz etkilemektedir⁹.

2023 yılı Ağustos ayında küresel ihracat bir önceki yılın aynı ayına göre %9,4 düştü

Uluslararası Ticaret Merkezi¹⁰ (International Trade Center - ITC) güncel verilerine göre 2023 yılı Ağustos ayında küresel çapta ihracat bir önceki yılın aynı ayına göre %9,4 düşmüştür. Bu dönemde gelişmiş ülkeler grubunun ihracatında azalış oranı %6,9 olarak gerçekleşirken, gelişmekte olan ülkelerin ihracatı %14 oranında azalmıştır. "En az gelişmiş" ülkelerin ihracatı ise bu dönemde %4 oranında düşüş kaydetmiştir.

Küresel İhracatın Bir Önceki Yıla Göre Aylık Değişim Oranları

Kaynak: ITC

Not: Veriler ilerleyen dönemde güncellenebilmektedir.

İhracatta düşüş Ağustos ayında devam etmiştir

Küresel çapta ihracat bölgeler açısından incelendiğinde bir önceki yıla göre Ağustos ayında Asya bölgesinin ihracatı %14 oranında düşmüştür. Bu dönemde Afrika bölgesi ihracatında ise düşüş oranı %12 olarak gerçekleşmiştir. Ağustos ayında Pasifik bölgesi ihracatı ise %9,5 azalmıştır. Kuzey-Orta-Güney Amerika bölgelerindeki ülkelerin ihracatı %5,7 düşerken, Avrupa bölgesi ihracatı %5,5 azalmıştır.

Bölgesel Dış Ticaret Yıllık Değişim - Ağu. 2023

Bölge	İhracat Değ. (%)	İthalat Değ. (%)
Afrika	-12,0	-7,8
Amerika (Kuzey-Orta-Güney)	-5,7	-7,8
Asya	-14,0	-10,0
Avrupa	-5,5	-10,0
Pasifik	-9,5	-10,0

Kaynak: ITC

Ağustosta tüm bölgelerin ithalatında düşüş yaşandı

2023 yılı Ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre Asya, Avrupa ve Pasifik bölgelerinin ithalatında %10 düşüş yaşandı. Afrika bölgesi ile Kuzey-Orta-Güney Amerika ülkelerinin ithalatında ise düşüş oranı %7,8 olarak gerçekleşti.

⁹ T.C. Ticaret Bakanlığı, Panama Kanalı Günlük Gemi Geçiş Sayısında Azalışa Gidilmesi Hk. [↗](#)

¹⁰ ITC, The Global State of Trade [↗](#)

Ağustos ayında ihracatta en yüksek oranda artan ürün grubu silah ve mühimmat oldu

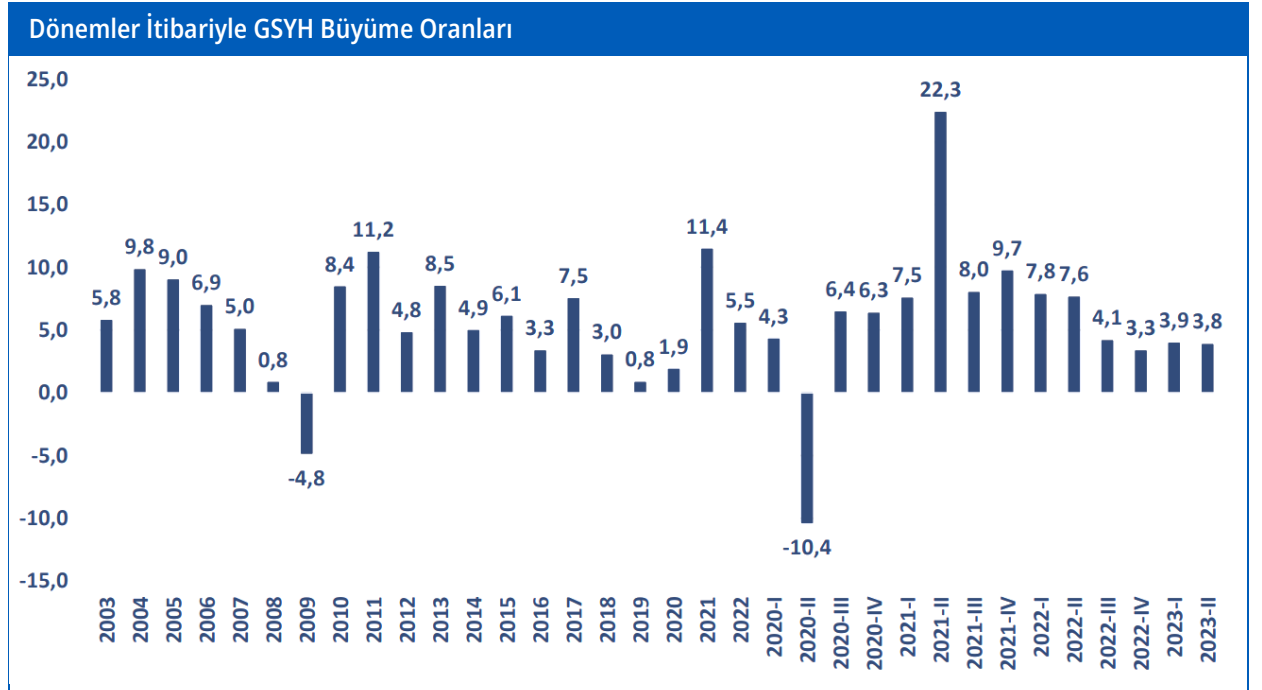
Ürün gruplarına göre incelendiğinde, 2023 yılı Ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre uluslararası ticaret alanında en fazla artış silah ve mühimmat ürün grubunda gerçekleşmiştir. Silah ve mühimmat ihracatı bu dönemde %26 artışla 1,8 milyar \$'a ulaşmıştır. Doğal kumaş (natural fabric) ihracatı ise Ağustos ayında %25 artarak 333 milyon \$'a yükselmiştir. Şeker ihracatı bu dönemde %24 artışla 4,1 milyar \$'a ulaşmıştır. Diğer ürün gruplarındaki ihracat incelendiğinde, mücevher ihracatı %9,9 azalışla 18 milyar \$, elektronik cihazlar %9,6 düşüşle 255 milyar \$, kimyasallar %9,0 düşüşle 170 milyar \$, mineral yakıtlar %28 azalışla 220 milyar \$, metal ürünler %6,2 azalışla 30 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti

Türkiye Ekonomisi

Türkiye ekonomisi 2023 yılı ikinci çeyreğinde %3,8 büyüdü

Türkiye'nin gayrisafi yurt içi hasılası (GSYH) 2023 yılı ikinci çeyreğinde %3,8 oranında artarak yaklaşık 271,5 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir¹¹.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

¹¹ TÜİK, Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla

Türkiye'nin Temel Ekonomik Göstergeleri													
Göstergeler	2020	2021	2022	2023									
				Oca.	Şub.	Mar.	Nis.	May.	Haz.	Tem.	Ağu.	Eyl.	Eki.
GSYH Değişim ¹ (%)	1,9	11,4	5,6	-	-	3,9	-	-	3,8	-	-	-	-
GSYH (milyar \$)	717	807	906	-	-	245,5	-	-	271	-	-	-	-
Sanayi Üretim Endeksi Yıllık Değişim ²	1,6	17,5	5,7	4,6	-8,2	0,4	-1,3	0,2	0,2	7,4	3,1	4,0	-
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (%)	71,9	76,6	77,2	75,8	75,7	74,2	75,6	76,3	76,6	76,9	75,7	76,9	76,8
İşsizlik Oranı (%)	13,1	12,0	10,4	10,3	10,6	10,3	10,0	9,5	9,6	9,4	9,2	9,1	-
Cari İşlemler Dengesi (milyar \$)	-31,9	-7,2	-48,8	-10,6	-9,0	-4,9	-5,4	-7,9	0,6	-5,5	-0,6	1,9	-
Cari İşlemler Dengesi / GSYH Oranı (%)	-4,4	-0,9	-5,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-49,9	-46,2	-109,5	-14,3	-12,1	-8,3	-8,8	-12,5	-5,4	-12,4	-8,9	-5,0	-6,7
İhracat (FOB, milyar \$)	169,6	225,2	254,2	19,3	18,6	23,6	19,3	21,7	20,9	20,1	21,6	22,7	22,9
İthalat (CIF, milyar \$)	219,5	271,4	363,7	33,6	30,7	31,9	28,1	34,2	26,3	32,5	30,5	27,7	29,6
Bütçe Dengesi / GSYH Oranı (%)	-3,5	-2,8	-0,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TÜFE ³ Oranı (%)	14,60	36,08	64,27	57,68	55,18	50,51	43,68	39,59	38,21	47,83	58,94	61,53	61,36
Ciro Endeksi Değişim Oranı ⁴	28,6	82,4	89,7	8,3	-5,1	4,1	3,6	2,9	5,9	11,2	-	-	-
Politika Faiz Oranı ⁵	8.25-17.00	14.00-19.00	9.00-13.00	9.00	8.50	8.50	8.50	8.50	15.00	17.50	25.00	30.00	35.00

Kaynak: Hazine Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, TÜİK, TCMB

¹GSYH (Yıllık Reel Yüzde Değişim)

²Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi (2015=100, Yıllık Yüzde Değişim)

³TÜFE Dönem sonu yıllık yüzde değişim

⁴Değişim Oranlarının hesaplanmasında baz yılı 2015 olarak alınmıştır.

⁵2020-2021-2022 yılları için en düşük ve en yüksek politika faiz oranları verilmiştir.

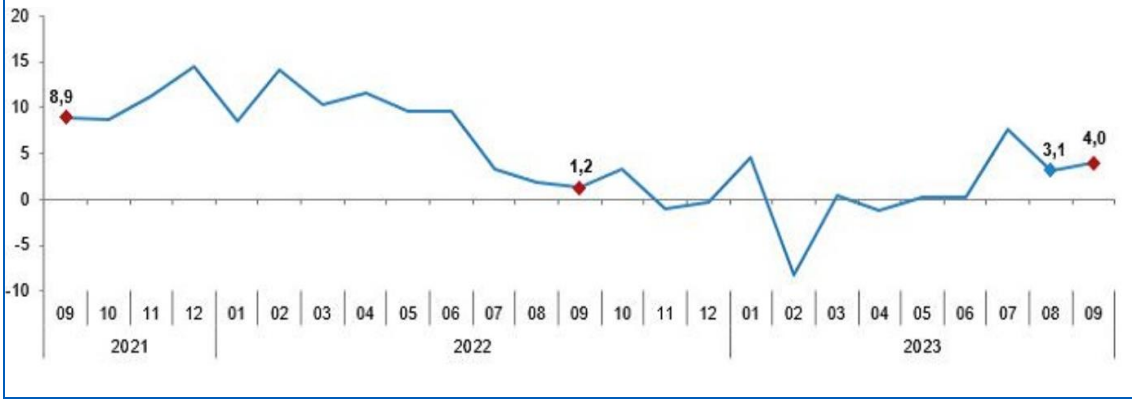
Not: 2023 yılına ilişkin veriler geçici olup ilerleyen dönemde bu veriler ilgili kuruluşlar tarafından revize edilebilmektedir.

Sanayi Üretim Endeksi Eylül ayında %4,0 arttı

Ekonominin sanayi kesiminde meydana gelen gelişmelerin kısa dönemde olumlu veya olumsuz etkilerinin ölçülebilmesi için "Sanayi Üretim Endeksi" hesaplanmaktadır. Sanayi Üretim Endeksi 2023 yılı Eylül ayında yıllık bazda %4,0 oranında artarken, aylık bazda %0,1 azalmıştır. Eylül ayında madencilik ve taş ocakçılığı sektörü endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre %1,4 artmıştır. İmalat sanayi sektörü endeksi aynı kalırken, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi %2,0 azalmıştır.¹²

¹² TÜİK, Sanayi Üretim Endeksi [2](#)

Sanayi Üretim Endeksi Oranları

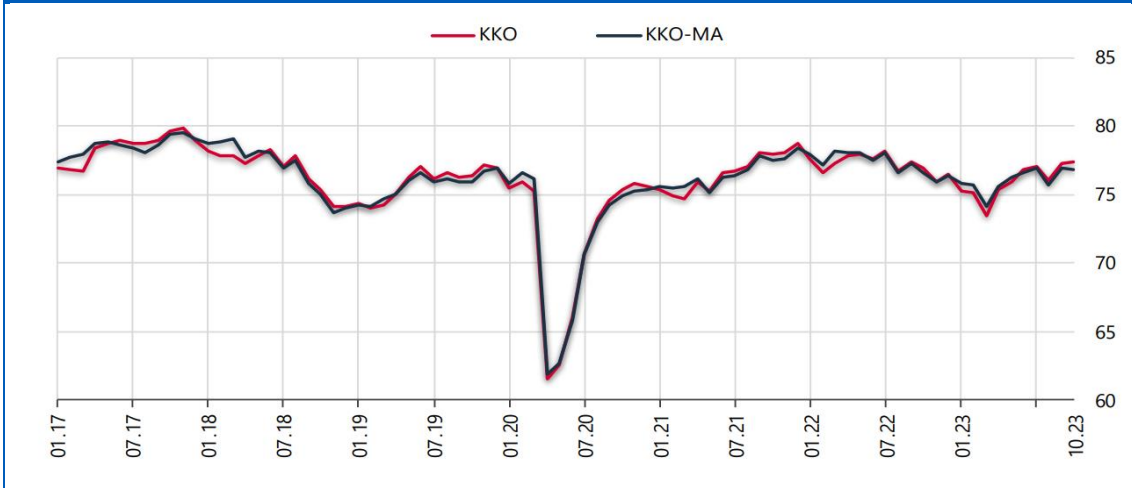

Kaynak:TÜİK

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı Ekim ayında %76,8 oldu

2023 yılı Ekim ayında, imalat sanayi genelinde mevsimsel etkilerden arındırılmamış Kapasite Kullanım Oranı (KKO), bir önceki aya göre 0,1 puan artarak yüzde 77,4 seviyesinde gerçekleşmiştir. Mevsimsel etkilerden arındırılmış Kapasite Kullanım Oranı (KKO-MA) ise, bir önceki aya göre 0,1 puan azalarak yüzde 76,8 olmuştur. Ekim ayında kapasite kullanım oranı yatırım mallarında bir önceki aya göre 0,5 puan artışla 78,8 olmuştur. Ara mallarda ise değişim olmayarak 76,2'de sabit kalmıştır. Tüketim mallarında 0,5 puan artışla 73,8'e çıkarken, dayanıklı tüketim mallarında 0,4 puan düşerek 73,0 olmuştur. Dayanıksız tüketim mallarında ise 0,6 puan yükselerek 73,9 seviyesinde gerçekleşmiştir.¹³

KKO ve Mevsimsel Etkilerden Arındırılmış KKO (%)

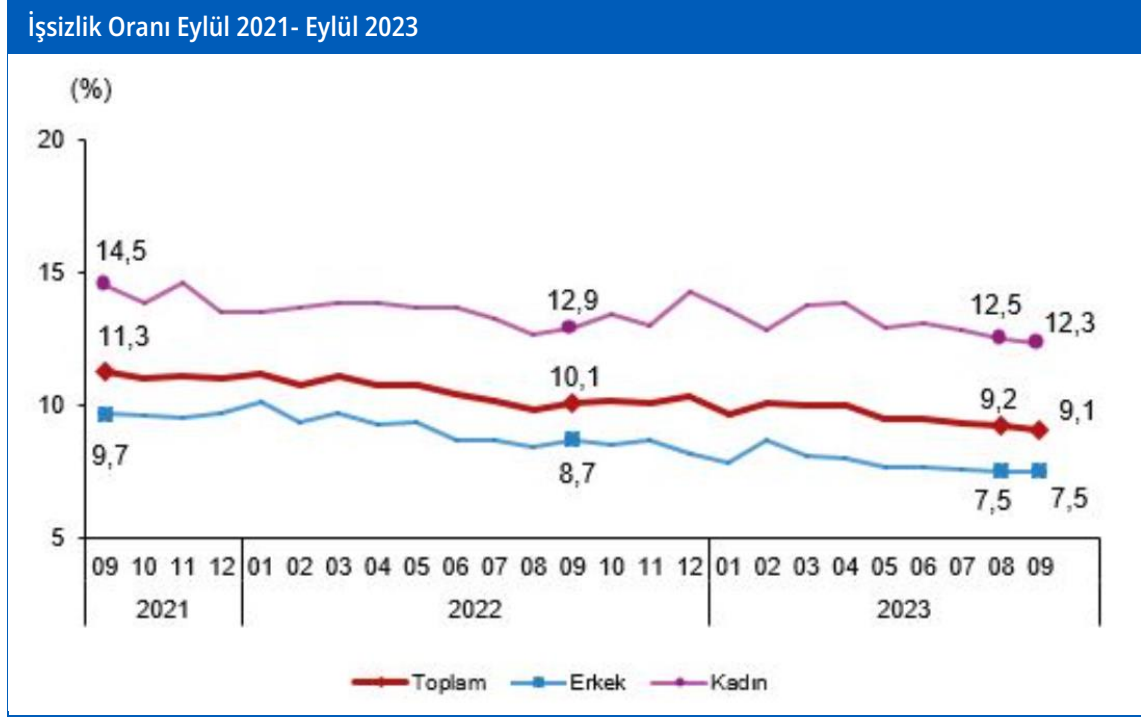

Kaynak:Merkez Bankası

¹³ TCMB, İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı [2](#)

İşsizlik Eylül ayında %9,1 olarak gerçekleşti

Mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik oranı 2023 yılı eylül ayında bir önceki aya göre 0,1 puan azalarak %9,1 seviyesinde gerçekleşmiştir. İstihdam edilenlerin sayısı 2023 yılı Eylül ayında bir önceki aya göre 59 bin kişi azalarak 31 milyon 686 bin kişi, istihdam oranı ise 0,2 puan azalarak %48,3 olmuştur. Bu dönemde işgücü bir önceki aya göre 105 bin kişi azalarak 34 milyon 854 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 0,2 puan artarak %53,2 olarak gerçekleşmiştir¹⁴.

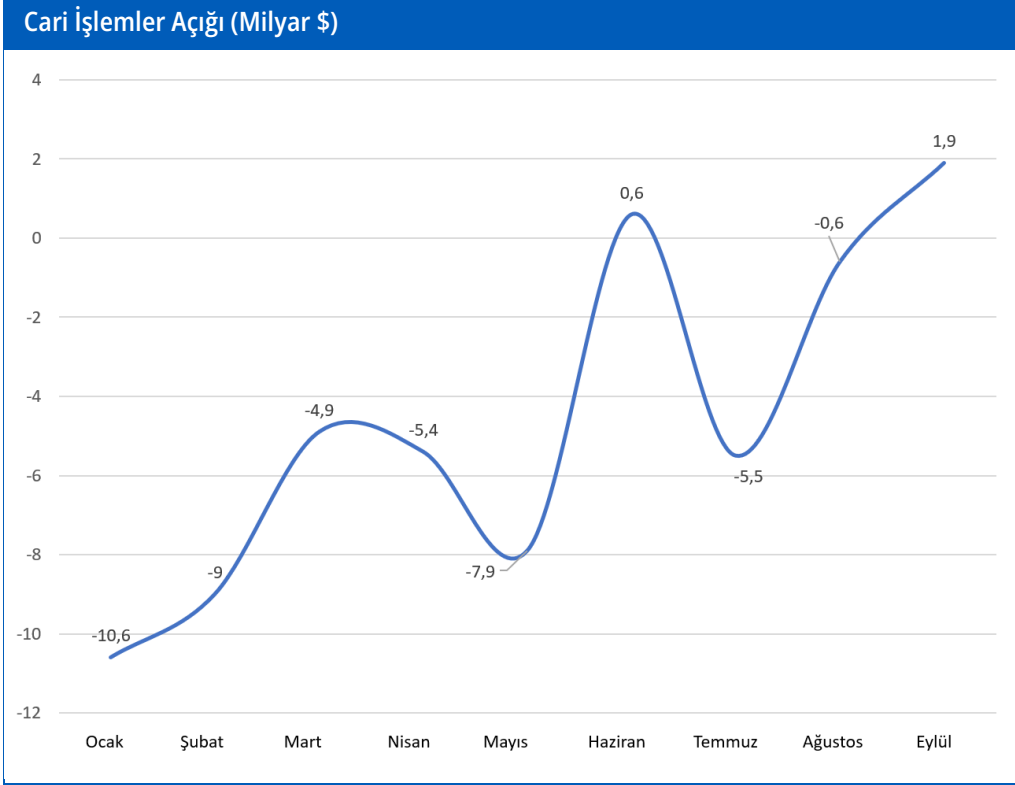
Kaynak:TÜİK

Eylül 2023 döneminde Cari İşlemler Fazlası 1,9 milyar \$ oldu

Eylül ayında cari işlemler hesabı 1,9 milyar \$ fazla kaydetmiştir. Altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı ise 7,1 milyar \$ fazla vermiştir. Ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret açığı 3,7 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Hizmetler dengesi kaynaklı girişler 6,2 milyar \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu kalem altında seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler ise 5,0 milyar \$ olmuştur¹⁵.

¹⁴ TÜİK, İşgücü İstatistikleri [2](#)

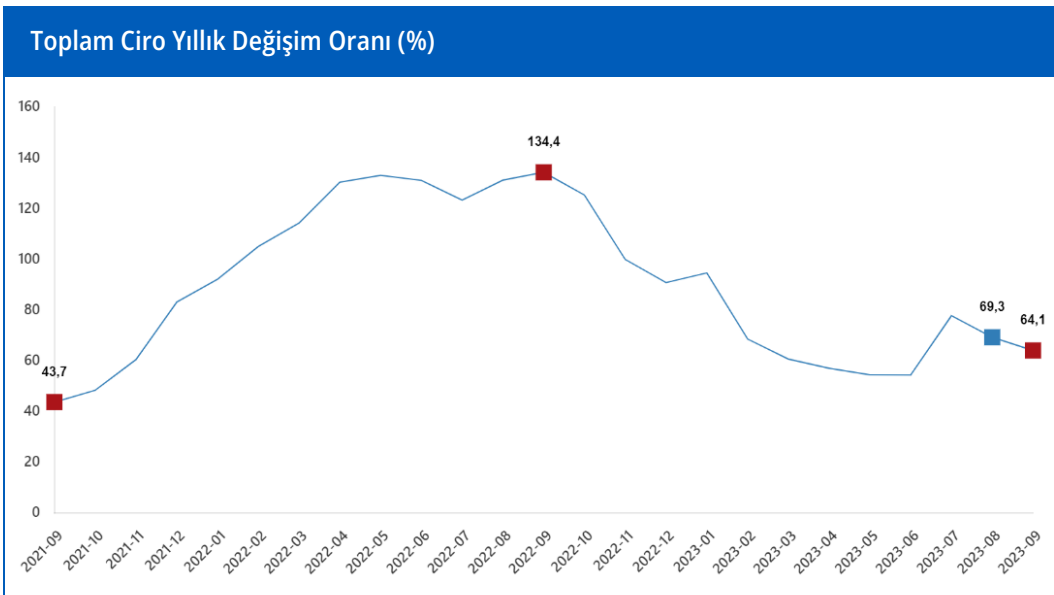
¹⁵ TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri [2](#)

Kaynak: Merkez Bankası

Ciro Endeksi Eylül'de Yıllık %64,1 Oranında Arttı

2023 yılı Eylül ayında ciro endeksi oranı sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet sektörleri toplamında yıllık bazda %64,1 oranında artarken, aylık bazda %1,3 artmıştır. Alt detaylarına bakıldığında ise sanayi sektörü ciro endeksi %0,4; inşaat ciro endeksi %3,2; ticaret ciro endeksi %1,0; hizmet ciro endeksi %3,6 artmıştır.¹⁶

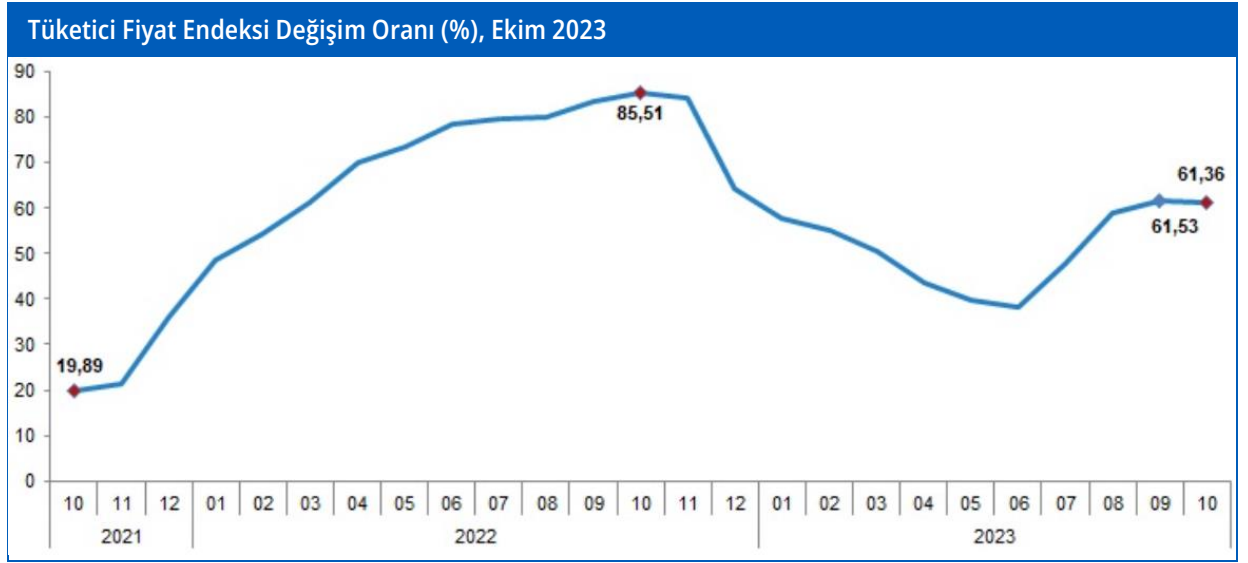

Kaynak: TÜİK

¹⁶ TÜİK, Ciro Endeksleri [2](#)

Tüketici fiyat endeksi Ekim ayında yıllık %61,36 oldu

Tüketici fiyat endeksi, 2023 yılı Ekim ayında bir önceki aya göre %3,43, bir önceki yılın Aralık ayına göre %55,00, bir önceki yılın aynı ayına göre %61,36 ve on iki aylık ortalamalara göre %54,26 olarak gerçekleşmiştir¹⁷. Ekim ayında bir önceki yılın aynı ayına göre en az artış gösteren ana grup %25,98 ile konut olurken, bir önceki yılın aynı ayına göre artışın en yüksek olduğu ana grup ise %94,12 ile lokanta ve oteller olmuştur. Yurt içi üretici fiyat endeksi ise 2023 yılı Ekim ayında bir önceki aya göre %1,94, bir önceki yılın Aralık ayına göre %38,7, bir önceki yılın aynı ayına göre %39,39 ve on iki aylık ortalamalara göre %58,46 artış göstermiştir¹⁸. Yıllık azalış gösteren tek alt sektör %40,19 ile elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme olmuştur. Buna karşılık, temel eczacılık ürünleri ve müstahzarları %94,85; diğer madencilik ve taş ocakçılığı ürünleri %92,48; içecekler %74,80 ile endekslerin en fazla arttığı alt sektörler olmuştur.

Kaynak:TÜİK

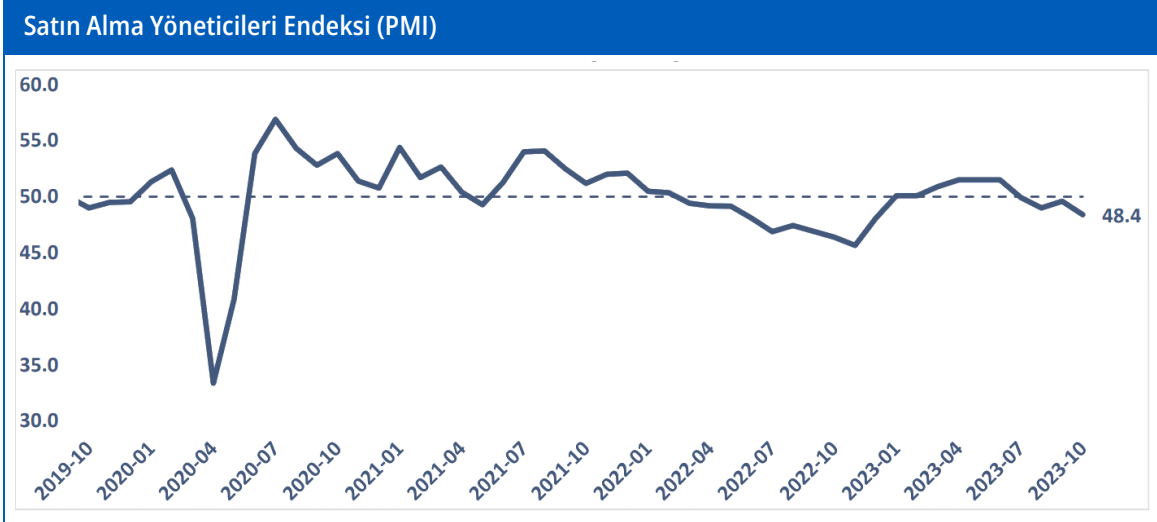
Türkiye'nin PMI değeri Ekim ayında 48,4 olarak gerçekleşti

Satınalma Yöneticileri Endeksleri (Purchasing Managers' Indices - PMI), ekonomik faaliyet koşullarının ölçümü açısından yakından takip edilen göstergeler arasında yer almaktadır. PMI'lar ekonomik koşullara ilişkin önemli bir öncü göstergedir. PMI'ların 50'den büyük olması önceki aya kıyasla bir artış olduğu anlamını taşırken, 50'den küçük olması ise önceki aya göre düşüş olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda PMI Endeksleri ilgili ekonomi ve sektörün faaliyet koşullarındaki değişimin yönünü göstermektedir. 2023 yılı Ekim ayında Türkiye'nin PMI değeri bir önceki aya kıyasla 1,2 puan azalış ve bir önceki yılın Ekim ayına kıyasla 2,0 puan artış ile 48,4 düzeyinde gerçekleşmiştir.¹⁹

¹⁷ TÜİK, Tüketici Fiyat Endeksi [2](#)

¹⁸ TÜİK, Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi [2](#)

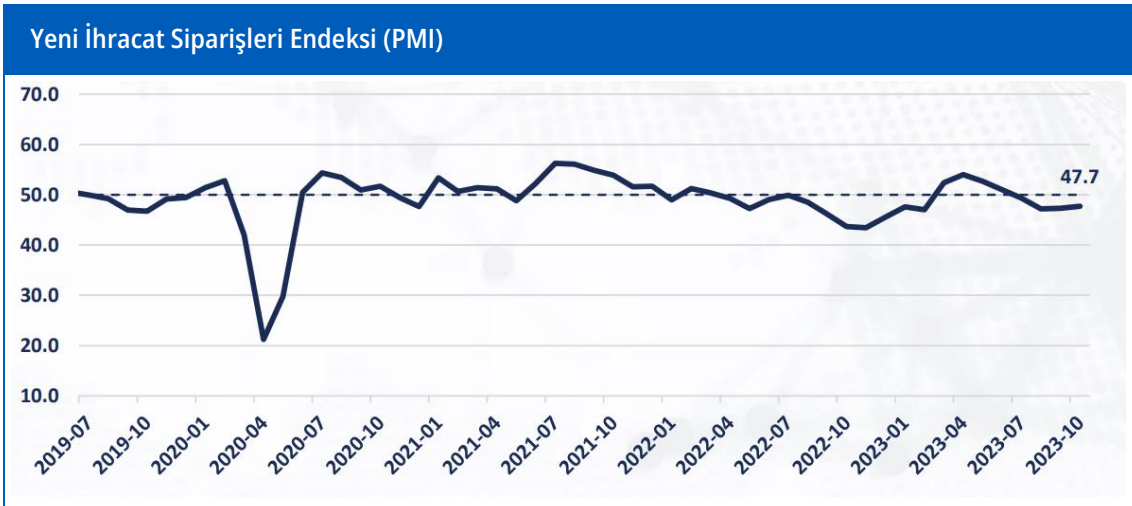
¹⁹ Ticaret Bakanlığı, Ekonomik Görünüm [2](#)

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Ekim ayında Türkiye'nin Yeni İhracat Siparişleri Endeksi değeri 47,7 oldu

Satınalma yöneticileri ile yapılan görüşme ve anketlerden elde edilen veriler analiz edilerek hazırlanan "Yeni İhracat Siparişleri Endeksi" mal ve hizmet sektörlerindeki yurt dışı talebi ölçen bir göstergedir. Bu sayede ülke ve sektör bazında ihracat talebinde zaman içinde meydana gelen değişimler takip edilebilmektedir. Endeks değerinin 50'nin altında olması talepteki düşüşü, 50'nin üstünde olması talepteki artış ifade ederken, 50 değeri bir değişimin olmadığını göstermektedir. Yeni İhracat Siparişleri Endeksi değeri 2023 yılı Ekim ayında bir önceki aya kıyasla 0,4 puan artış ve bir önceki yılın Ekim ayına kıyasla 4,0 puan artış ile 47,7 olarak gerçekleşmiştir²⁰.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

²⁰ T.C. Ticaret Bakanlığı, Ekonomik Görünüm [Z](#)

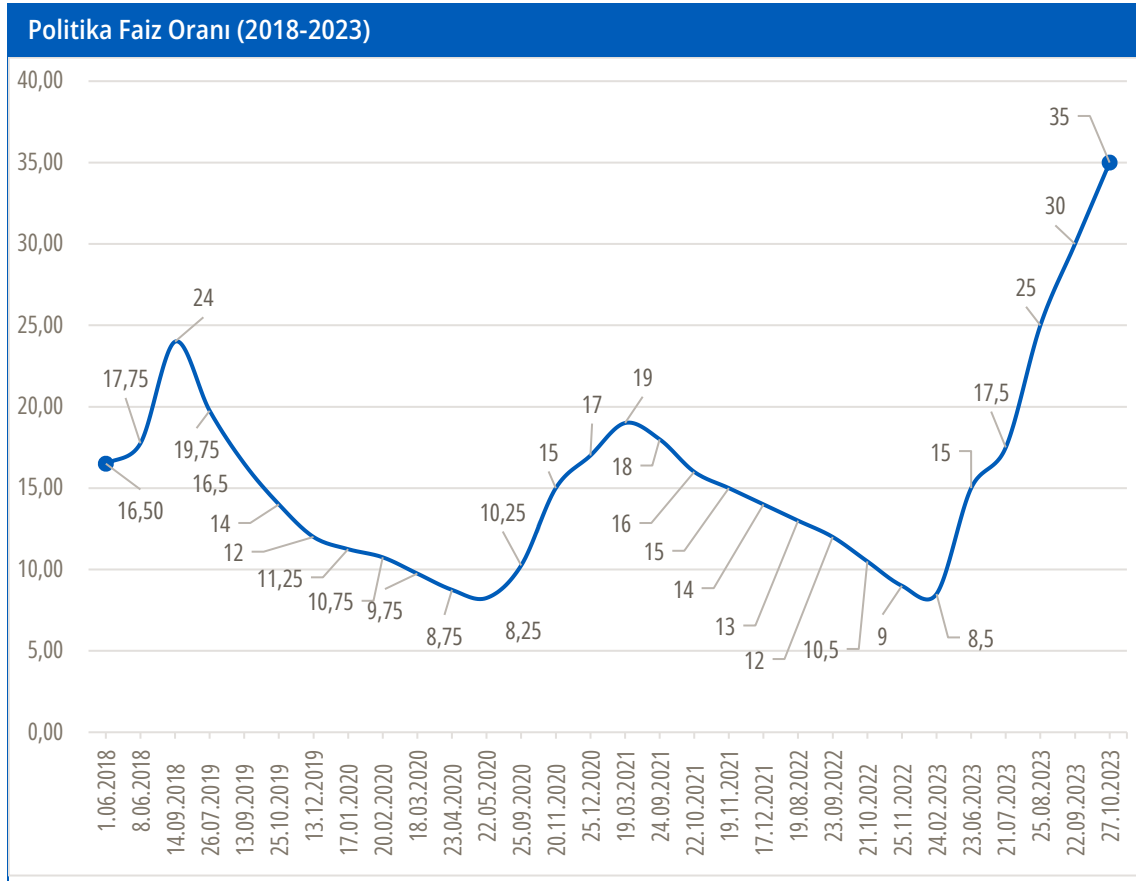

Ekim ayında politika faizi %35 olarak belirlendi.

Merkez bankası tarafından belirlenen politika faizi ekim ayında %30'dan %35'e çıkartılmıştır. MB tarafından konu ile ilgili yayınlanan Para Politikası Kurulu Toplantı Özeti raporunda, kararın enflasyonun beklenenden daha hızlı yükselmesi ve yukarı yönlü baskıların devam etmesi ışığında alındığı belirtilmiştir. Kurul, yurt içi talepteki güçlü seyir ve enflasyon beklentilerindeki bozulmanın yanı sıra ücret ve döviz kuru kaynaklı maliyet baskılarına dikkat çekerek, enflasyonun yıl sonuna doğru tahmin aralığının üst sınırına yakın seyredebileceğini öngörmektedir. Ayrıca, jeopolitik gelişmelerin ve petrol fiyatlarındaki dalgalanmaların enflasyon üzerindeki riskleri artırabileceği değerlendirilmektedir.

Bu çerçevede, politika faizi artışı ile birlikte, Türk lirası mevduatların artırılmasına yönelik adımlar ve seçici kredi ile miktarsal sıkılaştırma gibi ek önlemler alınarak parasal sıkılaştırma sürecinin devam ettirileceği vurgulanmıştır. Bu adımların, enflasyonun ana eğilimini geriletecek ve orta vadede yüzde 5 hedefine ulaşılmasını sağlayacak parasal ve finansal koşulları oluşturması beklenmektedir.

Kurul, alınan kararların etkisiyle 2024 yılında enflasyonun beklenen patikaya uyumlu bir şekilde düşmesi konusunda kararlı olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, dış finansman koşullarındaki dengeli seyir, rezervlerdeki artış ve Türk lirası varlıklara olan talep gibi faktörlerin fiyat istikrarını destekleyeceği vurgulanmaktadır.²¹

Kaynak:Merkez Bankası

²¹ Merkez Bankası, Para Politikası Kurulu Toplantı Özeti [↗](#)

10 Kasım 2023 tarihi itibarıyla ticari kredi hacmi 8,55 trilyon TL'ye ulaştı

BDDK tarafından 10 Kasım 2023 tarihinde yayınlanan haftalık bankacılık sektörü verilerine göre ticari kredi hacmi 8,55 trilyon TL'ye ulaşmıştır²².

Krediler			
Sektör / Krediler (10 Kasım 2023 Cuma) (Milyon TL)	TL Cinsinden	Yabancı Para Cinsinden	Toplam
Toplam Krediler	7.425.781	3.606.677	11.032.458
Tüketici Kredileri ve Bireysel Kredi Kartları	2.476.139	2.164	2.478.303
Ticari ve Diğer Krediler	4.949.642	3.604.512	8.554.154
Taksitli Tic. Krd. ve Kurumsal Kredi Kartları	1.255.091	403.981	1.655.072
KOBİ Kredileri	2.591.320	425.470	3.016.790

Kaynak: BDDK

²² BDDK, Haftalık Bankacılık Sektörü Verileri [22](#)

Türkiye Dış Ticareti

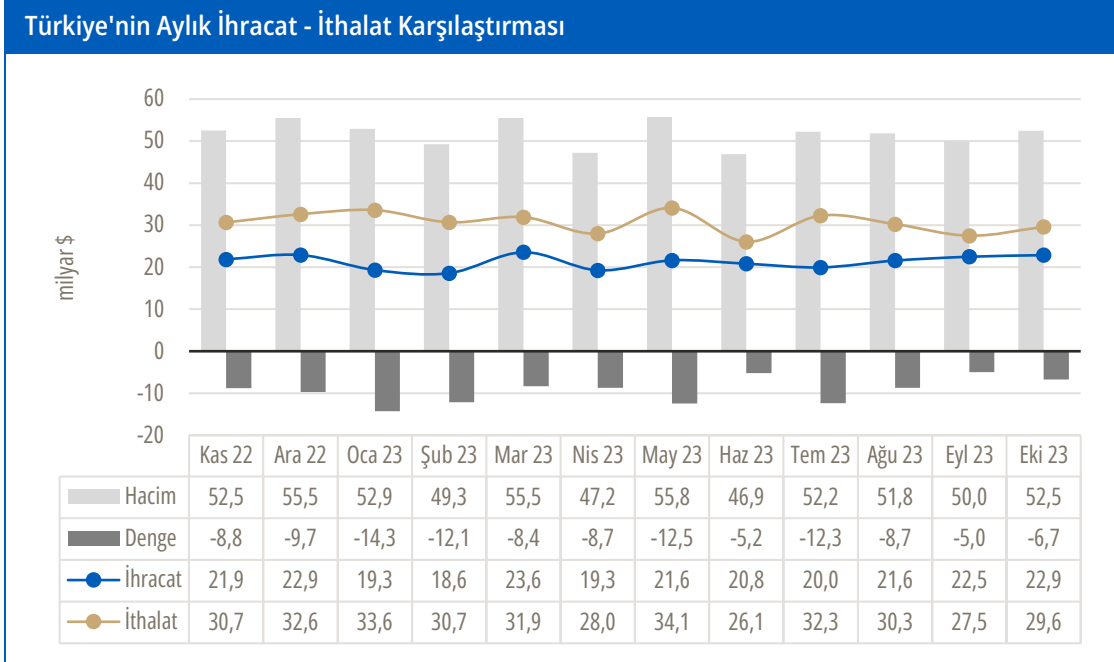
Ekim ayında ihracat %7,4 artışla 22,9 milyar \$ oldu

2023 yılının Ekim ayında Türkiye ihracatı %7,4 artışla 22,9 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde toplam ithalat %1,3 artışla 29,6 milyar \$'a yükselmiştir. Dış ticaret hacmi ise %3,9 artışla 52,5 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili ayda ihracatın ithalatı karşılama oranı %77,29 olarak gerçekleşmiştir. Ocak-Ekim 2023 döneminde ise Türkiye ihracatı %0,3 artışla 210,1 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. İthalat ise %1,2 artışla 304 milyar \$'a ulaşmıştır. Bu dönemde dış ticaret hacmi %0,8 değişimle 514,1 milyar \$ olmuştur. İthalatın ihracatı karşılama oranı %69,1 olarak gerçekleşmiştir. Son 12 aylık ihracat 254,8 milyar \$'a ulaşmıştır²³.

Türkiye Dış Ticareti				
	Ekim 2023	Değ. (%)	Ocak-Ekim 2023	Değ. (%)
İhracat (milyar \$)	22,9	7,4	210,1	0,3
İthalat (milyar \$)	29,6	1,3	304,0	1,2
Dış Ticaret Hacmi (milyar \$)	52,5	3,9	514,1	0,8
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-6,7	-14,9	-93,9	3,2
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)	77,3	-	69,1	-

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Son 12 aylık dönemde aylık ortalama ihracat 21,2 milyar \$, ortalama ithalat ise 30,6 milyar \$ olmuştur. Son 1 yılda en yüksek ihracat rakamına 23,6 milyar \$ ile 2023 yılı Mart ayında erişilmiştir. En düşük ihracat ise 18,6 milyar \$ ile 2023 yılı Şubat ayında gerçekleşmiştir. En yüksek aylık ithalat 34,1 milyar \$ ile 2023 yılı Mayıs ayında, en düşük ithalat ise 26,1 milyar \$ ile 2023 yılı Haziran ayında olmuştur.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

²³ Ticaret Bakanlığı, Dış Ticaret İstatistikleri [2](#)

Ekim ayında en fazla ihracat yapılan ülke grubu 8,75 milyar \$ ile Avrupa Birliği oldu

Bölgesel bazda ülkemizin en büyük ticaret ortağı konumunda bulunan Avrupa Birliği ile ihracatımız 2023 yılı Ekim ayında geçen yıla göre %6,9 oranında artarak 8,75 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ihracat içindeki payı ise %38,3 oldu. 2023 yılı Ekim ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci bölge Yakın ve Orta Doğu olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ihracat %11,6 oranında artış ve %20,1 pay ile 4,6 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Diğer Avrupa (AB Hariç) ülkeleri 3,4 milyar \$ ihracat, %5,7 azalış ve %14,9 pay ile en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Ülke Grupları İhracat Dağılımı							
Sıra	Ülke Grupları	Ekim 2023			Ocak-Ekim 2023		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Avrupa Birliği	8.753	6,9	38,3	86.695	1,0	41,3
2	Yakın ve Orta Doğu	4.602	11,6	20,1	36.628	0,0	17,4
3	Diğer Avrupa (AB Hariç)	3.401	-5,7	14,9	32.642	11,7	15,5
4	Diğer Asya	1.841	22,4	8,0	15.856	7,2	7,5
5	Kuzey Amerika	1.438	-1,5	6,3	13.782	-12,3	6,6
6	Kuzey Afrika	1.420	40,5	6,2	11.078	-6,1	5,3
7	Diğer Afrika	805	35,4	3,5	6.444	-19,4	3,1
8	Orta Amerika ve Karayipler	243	29,6	1,1	2.205	-7,6	1,0
9	Güney Amerika	231	-22,4	1,0	2.104	-27,3	1,0
10	Avustralya ve Yeni Zelanda	95	23,0	0,4	856	-3,5	0,4
	Diğerleri	46	-81,7	0,2	1.789	40,9	0,9
	Toplam	22.873	7,4	100,0	210.078	0,3	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Avrupa Birliği (AB): Fransa, Hollanda, Almanya, İtalya, İrlanda, Danimarka, Yunanistan, Portekiz, İspanya, Belçika, Lüksemburg, İsveç, Finlandiya, Avusturya, Malta, Estonya, Letonya, Litvanya, Polonya, Çekya, Slovakya, Macaristan, Romanya, Bulgaristan, Slovenya, Hırvatistan

Diğer Avrupa (AB hariç): Birleşik Krallık, İzlanda, Norveç, Lihtenştayn, İsviçre, Faroe Adaları, Andorra, Cebelitarık, Vatikan, San Marino, Arnavutluk, Ukrayna, Belarus, Moldova, Rusya Federasyonu, Bosna Hersek, Kosova, Kuzey Makedonya, Karadağ, Sırbistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Kuzey Afrika: Ceuta, Melilla, Fas, Cezayir, Tunus, Libya, Mısır, Batı Sahra

Diğer Afrika: Sudan, Güney Sudan, Moritanya, Mali, Burkina Faso, Nijer, Çad, Cabo Verde, Senegal, Gambia, Gine-Bissau, Gine, Sierra Leone, Liberya, Kotdivuar, Gana, Togo, Benin, Nijerya, Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti, Ekvator Ginesi, Sao Tome ve Prinsipe, Gabon, Kongo, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Ruanda, Burundi, Saint Helena, Angola, Etiyopya, Eritre, Cibuti, Somali, Kenya, Uganda, Tanzanya, Seyşeller, Britanya Hint Okyanus Toprakları, Mozambik, Madagaskar, Mauritius, Komorlar, Zambiya, Zimbabve, Malavi, Güney Afrika Cumhuriyeti, Namibya, Botswana, Esvatini, Lesotho

Kuzey Amerika: Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Grönland, Saint Pierre ve Miquelon

Orta Amerika ve Karayipler: Meksika, Bermuda, Guatemala, Belize, Honduras, El Salvador, Nikaragua, Kosta Rika, Panama, Anguilla, Küba, Saint Kitts ve Nevis, Haiti, Bahamalar, Turks ve Caicos Adaları, Dominik Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri Virjin Adaları, Antigua ve Barbuda, Dominika, Cayman Adaları, Jamaika, Saint Lucia, Saint Barthelemy, Saint Vincent ve Grenadinler, Britanya Virjin Adaları, Barbados, Montserrat, Trinidad ve Tobago, Grenada, Aruba, Curaçao, Bonaire, Sint Eustatius ve Saba, Sint Maarten (Hollanda kısmı)

Güney Amerika: Kolombiya, Venezuela, Guyana, Surinam, Ekvator, Peru, Brezilya, Şili, Bolivya, Paraguay, Uruguay, Arjantin, Falkland Adaları (Malvinas)

Yakın ve Orta Doğu: Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan, Lübnan, Suriye, Irak, İran, İsrail, Filistin, Ürdün, Suudi Arabistan, Kuveyt, Bahreyn, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, Umman, Yemen

Diğer Asya: Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Tacikistan, Kırgızistan, Doğu Timor, Afganistan, Pakistan, Hindistan, Bangladeş, Maldivler, Sri Lanka, Nepal, Butan, Myanmar, Tayland, Laos, Vietnam, Kamboçya, Endonezya, Malezya, Brunei, Singapur, Filipinler, Moğolistan, Çin, Kuzey Kore, Güney Kore, Japonya, Tayvan, Hong Kong, Makao

Ekim ayında en fazla ithalat yapılan ülke grubu 9,31 milyar \$ ile Avrupa Birliği

2023 yılının Ekim ayında Türkiye'nin toplamda en fazla ithalat gerçekleştirdiği ülke grubu Avrupa Birliği ülkeleri olmuştur. Avrupa Birliği ülke grubu ile ithalat Ekim ayında geçen yıla göre %24,9 oranında artarak 9,31 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ithalat içindeki payı ise %31,5 oldu. 2023 yılı Ekim ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci bölge Diğer Asya olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ithalat %27,2 oranında artış ve %26,4 pay ile 7,8 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Diğer Avrupa (AB Hariç) ülkeleri 5,51 milyar \$ ithalat, %34,5 azalış ve %18,6 pay ile en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Ülke Grupları İthalat Dağılımı

Sıra	Ülke Grupları	Ekim 2023			Ocak-Ekim 2023		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Avrupa Birliği	9.315	24,9	31,5	87.771	15,4	28,9
2	Diğer Asya	7.804	27,2	26,4	77.154	5,1	25,4
3	Diğer Avrupa (AB Hariç)	5.514	-34,5	18,6	66.562	-6,5	21,9
4	Yakın ve Orta Doğu	2.236	20,8	7,6	20.675	16,4	6,8
5	Kuzey Amerika	1.333	2,2	4,5	14.211	0,6	4,7
6	Kuzey Afrika	637	16,3	2,2	6.077	22,0	2,0
7	Güney Amerika	524	-21,3	1,8	5.985	-32,2	2,0
8	Diğer Afrika	337	32,8	1,1	2.465	-15,2	0,8
9	Orta Amerika ve Karayipler	130	18,8	0,4	1.216	6,2	0,4
10	Avustralya ve Yeni Zelanda	71	-60,0	0,2	1.095	-24,5	0,4
	Diğerleri	1.694	-25,5	5,7	20.817	-27,2	6,8
	Toplam	29.595	1,3	100,0	304.027	1,2	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Avrupa Birliği (AB): Fransa, Hollanda, Almanya, İtalya, İrlanda, Danimarka, Yunanistan, Portekiz, İspanya, Belçika, Lüksemburg, İsveç, Finlandiya, Avusturya, Malta, Estonya, Letonya, Litvanya, Polonya, Çekya, Slovakya, Macaristan, Romanya, Bulgaristan, Slovenya, Hırvatistan

Diğer Avrupa (AB hariç): Birleşik Krallık, İzlanda, Norveç, Lihtenştayn, İsviçre, Faroe Adaları, Andorra, Cebelitarık, Vatikan, San Marino, Arnavutluk, Ukrayna, Belarus, Moldova, Rusya Federasyonu, Bosna Hersek, Kosova, Kuzey Makedonya, Karadağ, Sırbistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Kuzey Afrika: Ceuta, Melilla, Fas, Cezayir, Tunus, Libya, Mısır, Batı Sahra

Diğer Afrika: Sudan, Güney Sudan, Moritanya, Mali, Burkina Faso, Nijer, Çad, Cabo Verde, Senegal, Gambia, Gine-Bissau, Gine, Sierra Leone, Liberya, Kotdivuar, Gana, Togo, Benin, Nijerya, Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti, Ekvator Ginesi, Sao Tome ve Prinsipe, Gabon, Kongo, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Ruanda, Burundi, Saint Helena, Angola, Etiyopya, Eritre, Cibuti, Somali, Kenya, Uganda, Tanzanya, Seyşeller, Britanya Hint Okyanus Toprakları, Mozambik, Madagaskar, Mauritius, Komorlar, Zambiya, Zimbabve, Malavi, Güney Afrika Cumhuriyeti, Namibya, Botsvana, Esvatini, Lesotho

Kuzey Amerika: Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Grönland, Saint Pierre ve Miquelon

Orta Amerika ve Karayipler: Meksika, Bermuda, Guatemala, Belize, Honduras, El Salvador, Nikaragua, Kosta Rika, Panama, Anguilla, Küba, Saint Kitts ve Nevis, Haiti, Bahamalar, Turks ve Caicos Adaları, Dominik Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri Virjin Adaları, Antigua ve Barbuda, Dominika, Cayman Adaları, Jamaika, Saint Lucia, Saint Barthelemy, Saint Vincent ve Grenadinler, Britanya Virjin Adaları, Barbados, Montserrat, Trinidad ve Tobago, Grenada, Aruba, Curaçao, Bonaire, Sint Eustatius ve Saba, Sint Maarten (Hollanda kısmı)

Güney Amerika: Kolombiya, Venezuela, Guyana, Surinam, Ekvator, Peru, Brezilya, Şili, Boliviya, Paraguay, Uruguay, Arjantin, Falkland Adaları (Malvinas)

Yakın ve Orta Doğu: Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan, Lübnan, Suriye, Irak, İran, İsrail, Filistin, Ürdün, Suudi Arabistan, Kuveyt, Bahreyn, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, Umman, Yemen

Diğer Asya: Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Tacikistan, Kırgızistan, Doğu Timor, Afganistan, Pakistan, Hindistan, Bangladeş, Maldivler, Sri Lanka, Nepal, Butan, Myanmar, Tayland, Laos, Vietnam, Kamboçya, Endonezya, Malezya, Brunei, Singapur, Filipinler, Moğolistan, Çin, Kuzey Kore, Güney Kore, Japonya, Tayvan, Hong Kong, Makao

2023 yılı Ekim ayında en fazla ihracat yapılan ülke 1,76 milyar \$ ile Almanya

2023 yılı Ekim ayında en çok ihracat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre %3,4 artış ve 1,76 milyar \$ ile Almanya olmuştur. Toplam ihracat içindeki payı ise %7,7 olarak gerçekleşmiştir. Ekim ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci ülke ise Irak olmuştur. İlgili ülkeye ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %6,7 oranında azalarak 1,32 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ihracat içinde %5,8 oranında bir payı oluşturmuştur. En fazla ihracat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise ABD olmuştur. Bu ülkeye ihracat %4,6 azalarak 1,25 milyar \$ seviyesine çıkmıştır. Toplam ihracat içindeki payı ise %5,5 oranındadır.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Ülke							
Sıra	Ülke	Ekim 2023			Ocak-Ekim 2023		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Almanya	1.764	3,4	7,7	17.668	1,1	8,4
2	Irak	1.323	-6,7	5,8	10.255	-9,2	4,9
3	ABD	1.253	-4,6	5,5	12.260	-12,8	5,8
4	BAE	1.219	161,2	5,3	6.544	55,1	3,1
5	İtalya	1.110	16,0	4,9	10.266	-0,1	4,9
6	İngiltere	1.092	-1,1	4,8	10.179	-6,6	4,8
7	Fransa	845	12,0	3,7	8.555	10,9	4,1
8	Rusya Federasyonu	809	-29,4	3,5	9.130	32,8	4,3
9	İspanya	717	3,6	3,1	8.203	0,3	3,9
10	Hollanda	644	-5,1	2,8	6.352	-6,6	3
11	Polonya	586	39,6	2,6	4.932	8,8	2,3
12	Romanya	553	8,2	2,4	5.798	0,8	2,8
13	Libya	407	61,8	1,8	2.716	14,9	1,3
14	Yunanistan	353	39,5	1,5	3.460	25,7	1,6
15	İsrail	348	-28,9	1,5	4.677	-20,1	2,2
16	İran	347	25,1	1,5	2.570	3,2	1,2
17	Çin	345	31,0	1,5	2.713	1,0	1,3
18	Belçika	341	-8,7	1,5	3.664	-9,6	1,7
19	Bulgaristan	338	-5,5	1,5	3.535	-12,0	1,7
20	Mısır	333	18,4	1,5	2.688	-28,5	1,3
	Liste Toplamı	14.727	7,4	64,4	136.165	0,1	64,8
	Diğer	8.146	7,4	35,6	73.913	0,8	35,2
	Toplam	22.873	7,4	100	210.078	0,3	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

2023 yılı Ekim ayında en fazla ithalat yapılan ülke 3,76 milyar \$ ile Çin

2023 yılı Ekim ayında en çok ithalat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre %31,9 değişim ve 3,76 milyar \$ ile Çin olmuştur. Toplam ithalat içindeki payı ise %12,7 olarak gerçekleşmiştir. Ekim ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci ülke ise Rusya olmuştur. İlgili ülkeye ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %34 oranında azalarak 3,29 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ithalat içinde %11,1 oranında bir payı oluşturmuştur. En fazla ithalat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise Almanya olmuştur. Bu ülkeye ithalat %32,7 artarak 2,61 milyar \$ seviyesine çıkmıştır. Toplam ithalat içindeki payı ise %8,8 oranındadır.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Ülke

Sıra	Ülke	Ekim 2023			Ocak-Ekim 2023		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Çin	3.760	31,9	12,7	38.157	10,3	12,6
2	Rusya Federasyonu	3.291	-34,0	11,1	37.996	-23,4	12,5
3	Almanya	2.606	32,7	8,8	23.795	23,1	7,8
4	İtalya	1.345	19,6	4,5	12.238	6,8	4
5	ABD	1.253	3,1	4,2	13.092	0,5	4,3
6	İsviçre	1.197	-49,8	4	17.760	66,6	5,8
7	BAE	1.136	141,2	3,8	9.443	154,8	3,1
8	İspanya	935	94,7	3,2	7.895	40,6	2,6
9	Fransa	906	22,8	3,1	9.448	22,5	3,1
10	Güney Kore	872	57,5	2,9	8.105	6,2	2,7
11	Hindistan	788	11,3	2,7	6.816	-25,9	2,2
12	İngiltere	634	50,3	2,1	5.419	12,5	1,8
13	Japonya	536	65,6	1,8	4.587	23,6	1,5
14	Polonya	475	30,4	1,6	4.195	20,2	1,4
15	Hollanda	382	30,8	1,3	3.685	-1,0	1,2
16	Çekya	360	41,2	1,2	3.112	34,2	1
17	Belçika	333	-3,5	1,1	3.660	-2,8	1,2
18	Mısır	327	43,3	1,1	3.059	50,4	1
19	Romanya	319	13,0	1,1	3.091	10,4	1
20	Malezya	314	25,9	1,1	3.501	-2,5	1,2
	Liste Toplamı	21.768	7,6	73,6	219.055	8,0	72,1
	Diğer	7.827	-12,7	26,4	84.972	-13,0	27,9
	Toplam	29.595	1,3	100	304.027	1,2	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Ekim ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen sektör otomotiv endüstrisi

2023 yılı Ekim ayında sektör bazında 'otomotive endüstrisi' 3,09 milyar \$ ihracat ve %13,5 pay ile en fazla ihracat gerçekleştirilen sektör olmuştur. 'Kimyevi maddeler ve mamulleri' sektörü 2,71 milyar \$ ihracat ve %11,8 payla ikinci sırada yer almıştır. 'Hazırgiyim ve konfeksiyon' sektörü ise 1,5 milyar \$ ihracat ve %6,5 payla Ekim ayında en fazla ihracat gerçekleştiren üçüncü sektör olmuştur. Ekim ayında Türkiye ihracatının kilogram birim fiyatı %3,5 artışla 1,46 \$ olarak gerçekleşmiştir²⁴.

Türkiye İhracatının Sektörel Dağılımı

Sıra	Sektör	Ekim 2023					Ocak-Ekim 2023				
		İhracat (milyar \$)	Değ. (%)	Pay (%)	Birim Fiyat (\$ / kg)	Birim Fiyat Değişim (%)	İhracat (milyar \$)	Değ. (%)	Pay (%)	Birim Fiyat (\$ / kg)	Birim Fiyat Değişim (%)
1	Otomotiv Endüstrisi	3,09	16,58	13,5	7,75	12,67	28,67	14,84	13,6	7,89	14,26
2	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	2,71	3,48	11,8	1,01	-11,59	24,99	-11,48	11,9	1,11	-4,82
3	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	1,50	-12,05	6,5	13,19	3,13	16,38	-8,29	7,8	15,22	8,42
4	Elektrik ve Elektronik	1,42	7,49	6,2	4,92	3,26	13,41	9,27	6,4	5,10	8,32
5	Çelik	1,33	-3,10	5,8	0,93	4,93	12,38	-32,58	5,9	1,04	-1,71
6	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohum. ve Mamul.	1,21	16,05	5,3	0,66	-39,24	10,16	9,66	4,8	0,86	-18,56
7	Makine ve Aksamları	1,00	17,14	4,4	7,20	18,55	9,33	12,09	4,4	7,17	21,80
8	Mücevher	0,99	84,99	4,3	872,66	21,78	5,69	20,98	2,7	598,39	1,78
9	Demir ve Demir Dışı Metaller	0,97	-7,13	4,3	4,27	-0,76	10,55	-13,21	5,0	4,52	-3,40
10	Tekstil ve Hammaddeleri	0,84	1,20	3,7	3,73	-14,16	8,00	-8,21	3,8	4,18	-8,12
11	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	0,68	-3,53	3,0	1,25	-6,96	6,62	-4,28	3,2	1,42	2,58
12	İklimlendirme Sanayii	0,61	11,08	2,7	5,76	8,32	5,97	8,71	2,8	6,07	16,00
13	Savunma ve Havacılık Sanayii	0,51	10,81	2,3	86,97	16,76	4,35	35,36	2,1	61,50	15,36
14	Madencilik Ürünleri	0,50	8,70	2,2	0,22	25,98	4,76	-12,40	2,3	0,20	8,08
15	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	0,37	-11,60	1,6	0,17	9,37	3,90	-14,94	1,9	0,17	15,66
16	Yaş Meyve ve Sebze	0,31	31,49	1,4	0,70	20,94	2,61	19,50	1,2	0,77	32,96
17	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	0,29	-5,30	1,3	2,66	-0,35	2,87	-14,37	1,4	2,95	7,94
18	Halı	0,27	7,05	1,2	3,09	-1,76	2,23	-0,25	1,1	3,16	-3,61
19	Meyve Sebze Mamulleri	0,24	-2,62	1,0	1,26	5,64	1,94	-5,65	0,9	1,21	13,35
20	Fındık ve Mamulleri	0,21	15,74	0,9	6,90	21,67	1,41	7,10	0,7	6,34	14,80
21	Kuru Meyve ve Mamulleri	0,18	4,31	0,8	3,54	12,18	1,26	0,37	0,6	3,20	2,15
22	Deri ve Deri Mamulleri	0,13	-19,82	0,6	10,94	7,82	1,62	-4,66	0,8	11,44	15,33
23	Gemi, Yat ve Hizmetleri	0,10	-53,73	0,4	14,06	26,12	1,46	20,67	0,7	9,85	14,05
24	Tütün	0,08	-13,34	0,3	7,32	7,26	0,79	16,76	0,4	7,82	20,40
25	Zeytin ve Zeytinyağı	0,04	11,72	0,2	3,51	37,45	0,78	139,34	0,4	3,70	66,99
26	Süs Bitkileri ve Mamulleri	0,01	-7,38	0,03	1,45	17,74	0,11	-0,14	0,1	2,27	18,10
	Toplam (TİM Verileri)	19,59	5,97	85,66	1,46	3,54	182,26	-2,56	86,76	1,52	13,62
	İhracatçı Birlikleri Kaydından Muaf İhracat ile Antrepo ve Serbest Bölgeler Farkı	3,28	16,70	14,34	-	-	27,82	24,45	13,24	-	-
	Genel İhracat Toplamı	22,87	7,38	100,00	-	-	210,08	0,32	100,00	-	-

Kaynak: TİM

²⁴ TİM, İhracat Rakamları

Fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün grubu 'motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı'

Ekim ayında fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 2,7 milyar \$ ile 'motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı' yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ihracat %19,1 artmıştır. Bu ürün grubunu 'kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları' ürün grubundaki ihracat %9,7 artış ve 2,2 milyar \$ ile takip etmektedir. 'Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar' ürün grubundaki ihracat ise bir önceki yıla göre %17 artışla 1,7 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Fasıl						
Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Ekim 2023		Ocak-Ekim 2023	
			İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)
1	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.744	19,1	25.074	17,8
2	84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	2.159	9,7	20.864	14,1
3	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	1.744	17,0	13.280	-3,4
4	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	1.604	54,1	10.555	26,1
5	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	1.318	11,2	12.632	15,5
6	39	Plastikler ve mamulleri	911	2,7	8.847	-9,0
7	61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	839	-9,0	8.662	-6,3
8	72	Demir ve çelik	828	-5,6	7.398	-43,4
9	73	Demir veya çelikten eşya	817	-1,8	8.273	-5,6
10	62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	594	-11,7	6.874	-3,5
11	8	Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler	560	13,9	4.057	9,5
12	94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb., prefabrik yapılar	443	3,3	4.235	-2,5
13	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	423	-11,6	4.496	-21,8
14	10	Hububat	329	400,7	1.497	166,4
15	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	327	10,3	3.232	3,8
16	20	Sebzeler, meyveler, sert kabuklu meyveler ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	314	10,4	2.470	0,0
17	88	Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçalar	287	19,5	2.083	35,0
18	57	Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	281	7,2	2.282	-0,3
19	25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	270	-6,2	2.704	-16,1
20	19	Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları, pastacılık ürünleri	251	1,6	2.159	2,4
		Liste Toplamı	17.040	11,7	151.675	1,3
		Diğer	5.833	-3,4	58.403	-2,2
		Toplam	22.873	7,4	210.078	0,3

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

Fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün grubu 'mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar'

Ekim ayında fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 5,5 milyar \$ ile 'mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar' yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ithalat %26,1 azalmıştır. Bu ürün grubunu 'kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları' ürün grubundaki ithalat %19,1 artış ve 3,5 milyar \$ ile takip etmektedir. 'Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı' ürün grubundaki ithalat ise bir önceki yıla göre %105 artışla 3,3 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Fasıl							
Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Ekim 2023		Ocak-Ekim 2023		
			İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	
1	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	5.505	-26,1	57.314	-28,9	
2	84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	3.502	19,1	34.029	22,8	
3	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	3.332	105,0	26.183	92,8	
4	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	2.585	-23,6	29.384	67,6	
5	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	2.504	36,5	23.351	34,9	
6	72	Demir ve çelik	1.754	-1,3	20.847	-17,0	
7	39	Plastikler ve mamulleri	1.293	6,3	13.999	-14,5	
8	29	Organik kimyasal ürünler	789	25,8	7.808	-17,6	
9	90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	527	28,7	5.321	26,5	
10	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	511	19,9	5.222	-21,0	
11	30	Eczacılık ürünleri	430	15,7	4.121	9,2	
12	88	Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçalar	326	75,4	3.091	8,9	
13	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	325	0,3	3.299	-5,7	
14	73	Demir veya çelikten eşya	323	23,7	3.350	11,0	
15	38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	300	10,5	2.976	5,1	
16	74	Bakır ve bakırdan eşya	297	-34,5	5.043	10,1	
17	48	Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	239	-9,1	2.622	-24,9	
18	32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülâsalar, tanenler, boyalar, pigmentler, vernikler, macunlar, mürekkepler, vb.	231	16,5	2.216	-4,6	
19	10	Hububat	215	-40,3	4.540	6,7	
20	15	Hayvansal, bitkisel veya mikrobiyal katı ve sıvı yağlar, hazır yemeklik katı yağlar, hayvansal ve bitkisel mumlar	201	-43,7	2.693	-22,8	
		Liste Toplamı	25.188	1,8	257.410	1,9	
		Diğer	4.407	-1,4	46.617	-2,6	
		Toplam	29.595	1,3	304.027	1,2	

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

'Yüksek teknolojili ürünlerin' ihracatı Ekim ayında %24,8 arttı

Türkiye ihracatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Ekim ayında 'yüksek teknolojili ürünler' ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %24,8 artışla ve %3,5 payla 0,75 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. 'Orta yüksek teknolojili ürünler' ihracatı ise %10,4 artışla ve %36,3 payla 7,75 milyar \$'a ulaşmıştır. 'Orta düşük teknolojili ürünler' ihracatı geçen yıla kıyasla %10,8 artışla ve %29,9 payla 6,38 milyar \$ olmuştur. 'Düşük teknolojili ürünler' ihracatı bu dönemde %4,7 düşüş ve %30,3 pay ile 6,48 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İhracatı

Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Ekim 2023			Ocak-Ekim 2023		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yüksek Teknolojili Ürünler	749	24,8	3,5	5.960	20,3	3,0
2	Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	7.745	10,4	36,3	73.859	11,2	37,3
3	Orta Düşük Teknolojili Ürünler	6.379	10,8	29,9	56.621	-9,8	28,6
4	Düşük Teknolojili Ürünler	6.479	-4,7	30,3	61.801	-3,6	31,2
	Toplam	21.352	5,8	100,0	198.241	0,0	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Teknoloji Yoğunluğuna Göre Ürün Grupları Sınıflaması Eurostat tarafından NACE Rev.2 sınıflaması baz alınarak hazırlanmış, ISIC Rev.4 sınıflamasına uyarlanmıştır. Sınıflama aşağıdaki detayları içermektedir.

Yüksek Teknoloji: Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ait malzemelerin imalatı (21), Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı (26), Hava ve uzay araçları ve ilgili makinelerin imalatı (30.3)

Orta Yüksek Teknoloji: Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (20), Silah ve mühimmat (cephane) imalatı (25.4), Elektrikli teçhizat imalatı (27), Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı (28), Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı (29), Diğer ulaşım araçlarının imalatı (30) (Hava ve uzay araçları ve ilgili makinelerin imalatı ve gemi ve tekne yapımı hariç), Tıbbi ve dişçiliğe ait araç ve gereçlerin imalatı (32.5)

Orta Düşük Teknoloji: Kayıtlı medyanın çoğaltılması (18.2), Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı (19), Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı (22), Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı (23), Ana metal sanayii (24), Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı (25) (Silah ve mühimmat (cephane) imalatı hariç), Gemi ve tekne yapımı (30.1),

Düşük Teknoloji: Gıda ürünlerinin imalatı (10), İçeceklerin imalatı (11), Tütün ürünleri imalatı (12), Tekstil ürünlerinin imalatı (13), Giyim eşyalarının imalatı (14), Deri ve ilgili ürünlerin imalatı (15), Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek eşyaların imalatı (16), Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı (17), Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması (18) (Kayıtlı medyanın çoğaltılması hariç), Mobilya imalatı (31), Diğer imalatlar (32) (Tıbbi ve dişçiliğe ait araç ve gereçlerin imalatı hariç)

'Yüksek teknoloji ürünlerin' ithalatı Ekim ayında %26,6 arttı

Türkiye ithalatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Ekim ayında 'yüksek teknoloji ürünler' ithalatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %26,6 artışla ve %11 payla 2,68 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. 'Orta yüksek teknoloji ürünler' ithalatı ise %33,2 artışla ve %45,8 payla 11,16 milyar \$'a ulaşmıştır. 'Orta düşük teknoloji ürünler' ithalatı geçen yıla kıyasla %12,3 azalışla ve %31,6 payla 7,7 milyar \$ olmuştur. 'Düşük teknoloji ürünler' ithalatı bu dönemde %10,8 artış ve %11,6 pay ile 2,83 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İthalatı

Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Ekim 2023			Ocak-Ekim 2023		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yüksek Teknolojili Ürünler	2.681	26,6	11,0	25.331	23,2	10,3
2	Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	11.161	33,2	45,8	104.721	18,1	42,6
3	Orta Düşük Teknolojili Ürünler	7.696	-12,3	31,6	88.667	14,7	36,1
4	Düşük Teknolojili Ürünler	2.831	10,8	11,6	27.204	2,2	11,1
	Toplam	24.368	11,6	100,0	245.923	15,4	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Teknoloji Yoğunluğuna Göre Ürün Grupları Sınıflaması Eurostat tarafından NACE Rev.2 sınıflaması baz alınarak hazırlanmış, ISIC Rev.4 sınıflamasına uyarlanmıştır. Sınıflama aşağıdaki detayları içermektedir.

Yüksek Teknoloji: Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ait malzemelerin imalatı (21), Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı (26), Hava ve uzay araçları ve ilgili makinelerin imalatı (30.3)

Orta Yüksek Teknoloji: Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı (20), Silah ve mühimmat (cephane) imalatı (25.4), Elektrikli teçhizat imalatı (27), Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalatı (28), Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı (29), Diğer ulaşım araçlarının imalatı (30) (Hava ve uzay araçları ve ilgili makinelerin imalatı ve gemi ve tekne yapımı hariç), Tıbbi ve dişçiliğe ait araç ve gereçlerin imalatı (32.5)

Orta Düşük Teknoloji: Kayıtlı medyanın çoğaltılması (18.2), Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı (19), Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı (22), Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı (23), Ana metal sanayii (24), Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı (25) (Silah ve mühimmat (cephane) imalatı hariç), Gemi ve tekne yapımı (30.1),

Düşük Teknoloji: Gıda ürünlerinin imalatı (10), İçeceklerin imalatı (11), Tütün ürünleri imalatı (12), Tekstil ürünlerinin imalatı (13), Giyim eşyalarının imalatı (14), Deri ve ilgili ürünlerin imalatı (15), Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek eşyaların imalatı (16), Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı (17), Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması (18) (Kayıtlı medyaların çoğaltılması hariç), Mobilya imalatı (31), Diğer imalatlar (32) (Tıbbi ve dişçiliğe ait araç ve gereçlerin imalatı hariç)

'Tüketim malları' ihracatının payı %35,2 olarak gerçekleşti

İhracat mal cinsine göre incelendiğinde, 2023 yılının Ekim ayında 'yatırım (sermaye) malları' ihracatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %6,7 artış ve %12,7 pay ile 2,91 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. 'Hammadde-aramallar' ihracatı %11,9 artış ve %51,2 payla 11,72 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. 'Tüketim malları' ihracatı ise %1,6 artış ve %35,2 payla 8,06 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İhracat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Ekim 2023			Ocak-Ekim 2023		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yatırım (Sermaye) Malları	2.908	6,7	12,7	27.010	16,9	12,9
2	Hammadde-Aramallar	11.717	11,9	51,2	106.951	-4,1	50,9
3	Tüketim Malları	8.062	1,6	35,2	74.230	1,2	35,3
4	Diğer	187	11,9	0,8	1.886	30,3	0,9
	Toplam	22.873	7,4	100,0	210.078	0,3	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

'Hammadde-aramallar' ithalatının payı %68,4 olarak gerçekleşti

Mal cinsine göre ithalat incelendiğinde, 2023 yılının Ekim ayında 'yatırım (sermaye) malları' ithalatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %36,9 artış ve %15,6 pay ile 4,6 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. 'Hammadde-aramallar' ithalatı %12,6 azalış ve %68,4 payla 20,25 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. 'Tüketim malları' ithalatı ise %78,2 artış ve %16 payla 4,73 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İthalat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Ekim 2023			Ocak-Ekim 2023		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yatırım (Sermaye) Malları	4.603	36,9	15,6	42.845	32,6	14,1
2	Hammadde-Aramallar	20.246	-12,6	68,4	222.055	-9,0	73,0
3	Tüketim Malları	4.731	78,2	16,0	38.904	62,7	12,8
4	Diğer	14	-6,2	0,0	223	7,9	0,1
	Toplam	29.595	1,3	100,0	304.027	1,2	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Hizmet ihracatı 2023 yılı Ocak-Ağustos döneminde 63,9 milyar \$ olarak gerçekleşti.

Türkiye'nin hizmet ihracatı ise Ocak-Ağustos 2023 döneminde bir önceki yıla kıyasla %14,0 artışla 63,9 milyar \$'a yükselmiştir. Hizmet ithalatı aynı dönemde %25,7 artışla 30,8 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Ocak-Ağustos 2023 döneminde Türkiye'nin toplam hizmet ticareti hacmi %17,5 artışla 94,7 milyar \$'a yükselirken, hizmet ticareti fazlası ise %4, artış ile 33,1 milyar \$'a ulaşmıştır²⁵.

²⁵ TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri [2](#)

Küresel Emtia Fiyatları

Genel Değerlendirme

2023 yılında düşüş yaşayan küresel emtia fiyatlarının 2024 yılında da azalması bekleniyor

Orta Doğu'da başlayan İsrail-Hamas çatışması küresel emtia fiyatları üzerindeki riskleri artırmıştır. Mevcut durumda savaşın emtia fiyatları üzerindeki etkisinin sınırlı olacağı değerlendirilmektedir. Ancak savaşın bölgedeki diğer ülkelere yayılması riski emtia fiyatlarında ani dalgalanmalara neden olabilecek bir gelişme olarak görülmektedir. Diğer yandan Rusya-Ukrayna arasında devam eden savaş, küresel ekonomideki zayıflıklar, Çin ekonomisindeki gelişmeler emtia fiyatlarını etkilemeye devam etmektedir. Dünya Bankası tahminlerine göre, 2023 yılını ortalama %24 azalış ile tamamlaması öngörülen küresel emtia fiyatlarının, 2024 yılında %4 ve 2025 yılında %0,5 oranında düşmesi beklenmektedir. Bu düşüşün başlıca sebebi, sıkılaştırılan finansal şartların etkisiyle dünya ekonomisi büyüme hızında görülen yavaşlamadır. Dünyada emtia üretiminin artmasının da fiyatları aşağı yönlü etkileyecek diğer bir faktör olacağı tahmin edilmektedir²⁶.

Ekim ayında Enerji Fiyatları Endeksi %1,8 geriledi, Metal Emtia Fiyatları Endeksi %2,7 azaldı

Dünya Bankası tarafından yayınlanan küresel emtia fiyatları verilerine göre, 2023 yılı Ekim ayında Enerji Fiyatları Endeksi bir önceki aya göre %1,8 azalmıştır. Yıllık bazda ise Enerji Fiyatları Endeksi %20,9 düşmüştür. Doğalgaz fiyatları bir önceki aya göre %13,2 artarken, yıllık bazda azalış oranı %46,8 olmuştur. Ortalama petrol fiyatları ise aylık bazda %3,4 düşerken, geçen yılın Ekim ayına göre fiyatlar %1,4 azalmıştır. 2023 yılı Ekim ayında Metal Fiyatları Endeksi bir önceki aya göre %2,7 azalmıştır. Yıllık bazda ise Metal Fiyatları Endeksi %2,4 yükselmiştir. Alüminyum fiyatları bir önceki aya göre %0,3 artarken, yıllık bazda azalış oranı %2,8 olmuştur. Bakır fiyatları ise aylık bazda %4,1 düşerken, yıllık bazda fiyatlar %3,7 artmıştır. Değerli Metal Emtia Fiyatları Endeksi Ekim 2023 döneminde aylık bazda %0,5 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın Ekim ayına göre endeks değeri %14,9 oranında yükselmiştir. Altın fiyatları aylık bazda 2023 yılı Ekim ayında değişim göstermezken, gümüş fiyatlarında azalış oranı %3,1 olarak gerçekleşmiştir. Yıllık bazda Altın fiyatları %15,1 ve gümüş fiyatları %15,2 artmıştır. Gıda Emtia Fiyatları Endeksi Ekim 2023 döneminde aylık bazda %1,7 oranında düşerken, Tarım Fiyatları Endeksi %1,5 azalmıştır. Yıllık bazda incelendiğinde Gıda Emtia Fiyatları Endeksi %7,7 oranında azalmış, Tarım Fiyatları Endeksi ise %4,5 oranında gerilemiştir.

²⁶ Dünya Bankası, Commodity Markets²

Emtia Endeksleri ve Temel Emtia Fiyatları

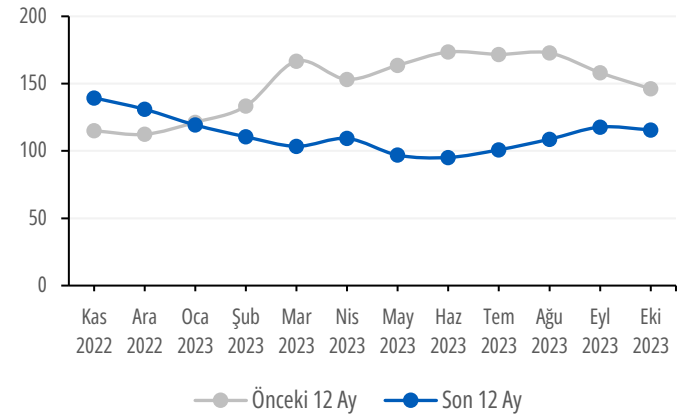
Ana grup emtia endeksleri ve temel emtia fiyatlarının Ekim 2023 dönemi itibarıyla değişimleri aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır. "Yıllık" değişimler 2023 yılı Ekim ayındaki değerlerin bir önceki yılın aynı ayına göre ortalama değişimini, "Aylık" değişimler ise 2023 yılı Ekim ayındaki değerlerin bir önceki aya göre ortalama değişimini ifade etmektedir.

Enerji Fiyatları Endeksi

Yıllık: %-20,9↓ Aylık: %-1,8↓

Enerji Fiyatları Endeksi Ekim 2023 döneminde aylık bazda %1,8 düşmüştür. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %20,9 daha düşük seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 139,4 ile Kasım 2022 döneminde ulaşırken, 95,2 ile Haziran 2023 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

Enerji Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

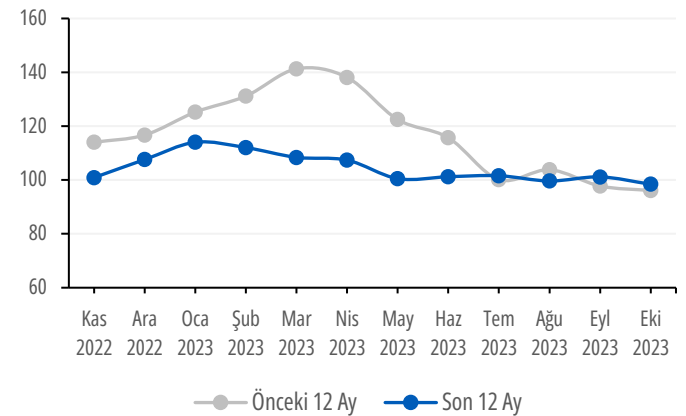

Metal Fiyatları Endeksi

Yıllık: %2,4↑ Aylık: %-2,7↓

Metal Fiyatları Endeksi Ekim ayında bir önceki aya göre %2,7 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %2,4 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 114 ile Ocak 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 98,4 ile Ekim 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Metal Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

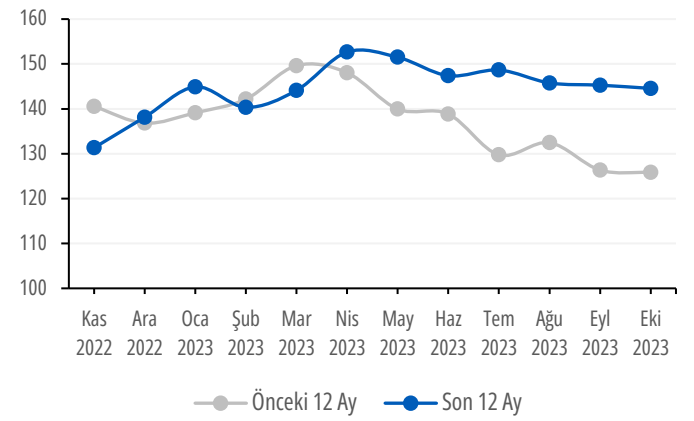

Değerli Metal Fiyatları Endeksi

Yıllık: %14,9↑ Aylık: %-0,5↓

Değerli Metal Fiyatları Endeksi Ekim ayında bir önceki aya göre %0,5 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %14,9 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 152,7 ile Nisan 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 131,3 ile Kasım 2022 döneminde gerçekleşmiştir.

Değerli Metal Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

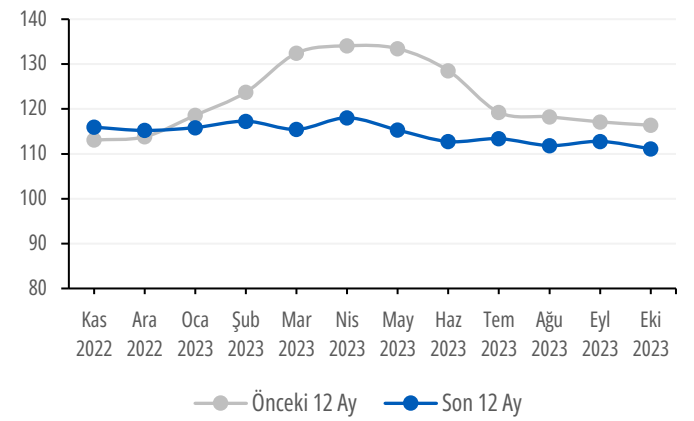

Tarım Fiyatları Endeksi

Yıllık: %-4,5↓ Aylık: %-1,5↓

Tarım fiyatları endeksi Ekim ayında bir önceki aya göre %1,5 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %4,5 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 118 ile Nisan 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 111,1 ile Ekim 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Tarımsal Emtia Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

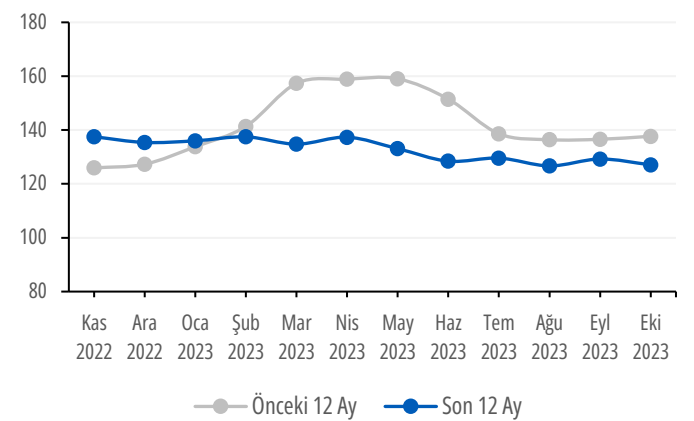

Gıda Fiyatları Endeksi

Yıllık: %-7,7↓ Aylık: %-1,7↓

Gıda fiyatları endeksi Ekim 2023 döneminde aylık bazda %1,7 düşmüştür. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %7,7 daha düşük seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 137,5 ile Kasım 2022 döneminde ulaşırken, 126,7 ile Ağustos 2023 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

Gıda Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

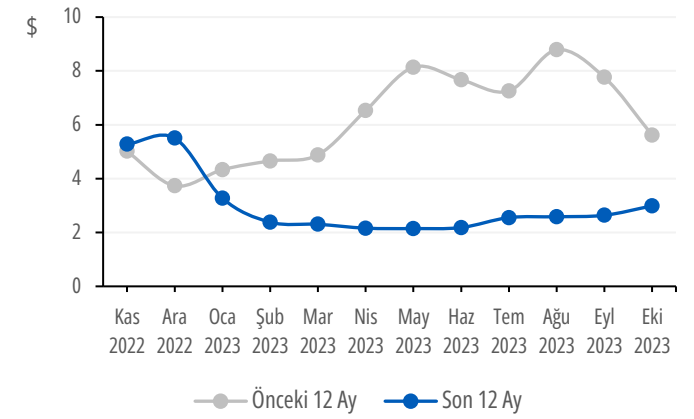

Doğalgaz Fiyatları

Yıllık: %-46,8↓ Aylık: %13,2↑

Doğalgaz fiyatları Ekim ayında bir önceki aya göre %13,2 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %46,8 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 5,5 \$/mmBtu ile Aralık 2022 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 2,1 \$/mmBtu ile Mayıs 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Doğalgaz Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (\$/mmBtu)

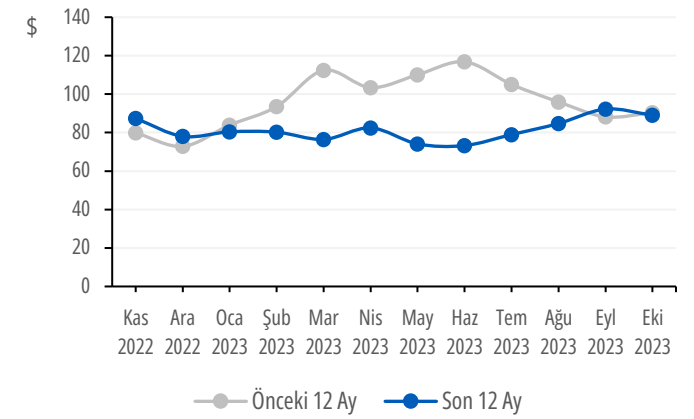

Petrol Fiyatları

Yıllık: %-1,4↓ Aylık: %-3,4↓

Petrol fiyatları Ekim ayında bir önceki aya göre %3,4 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %1,4 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 92,2 \$/varil ile Eylül 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 73,3 \$/varil ile Haziran 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Petrol Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (\$/varil)

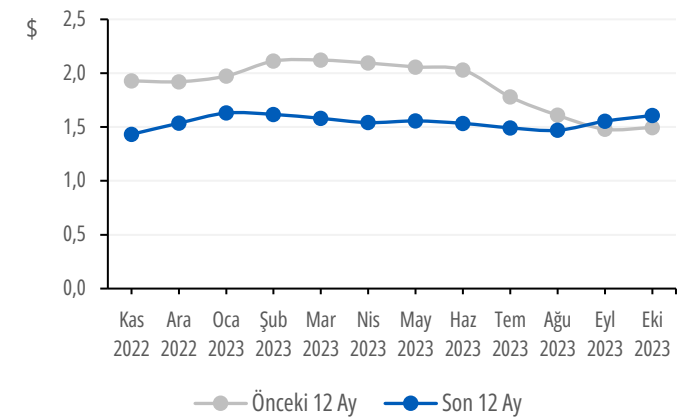

Kauçuk Fiyatları

Yıllık: %7,4↑ Aylık: %3,4↑

Ekim ayında kauçuk fiyatları bir önceki aya göre %3,4 yükselmiştir. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %7,4 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 1,63 \$/pound ile Ocak 2023 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 1,43 \$/pound ile Kasım 2022 döneminde gerçekleşmiştir.

Kauçuk Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (\$/pound)

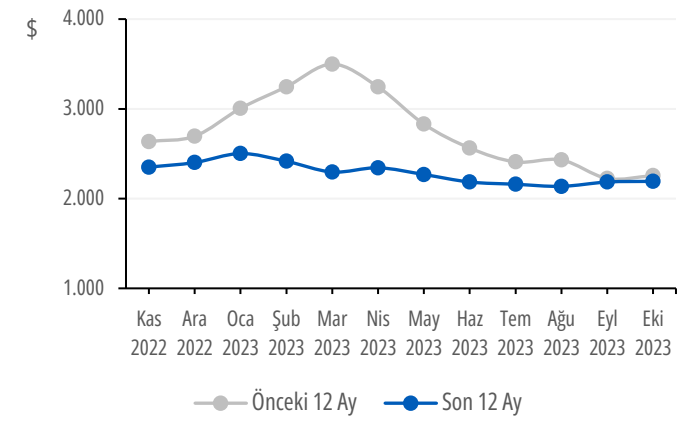

Alüminyum Fiyatları

Yıllık: %-2,8↓ Aylık: %0,3↑

Alüminyum fiyatları Ekim ayında bir önceki aya göre %0,3 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %2,8 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 2.502 \$/ton ile Ocak 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 2.137 \$/ton ile Ağustos 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Alüminyum Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (\$/ton)

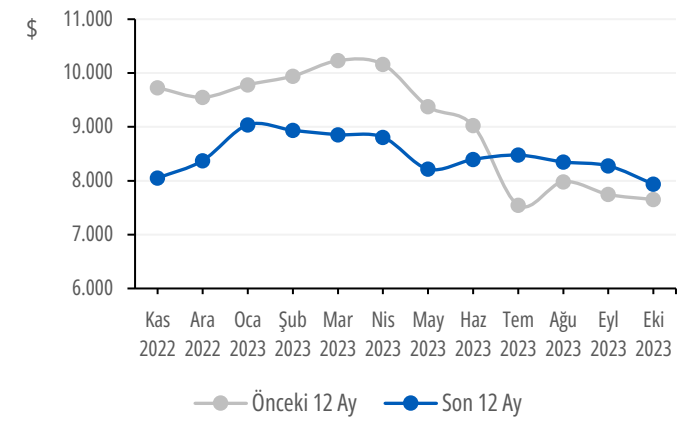

Bakır Fiyatları

Yıllık: %3,7↑ Aylık: %-4,1↓

Bakır fiyatları Ekim ayında bir önceki aya göre %4,1 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %3,7 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 9.038 \$/ton ile Ocak 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 7.937 \$/ton ile Ekim 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Bakır Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (\$/ton)

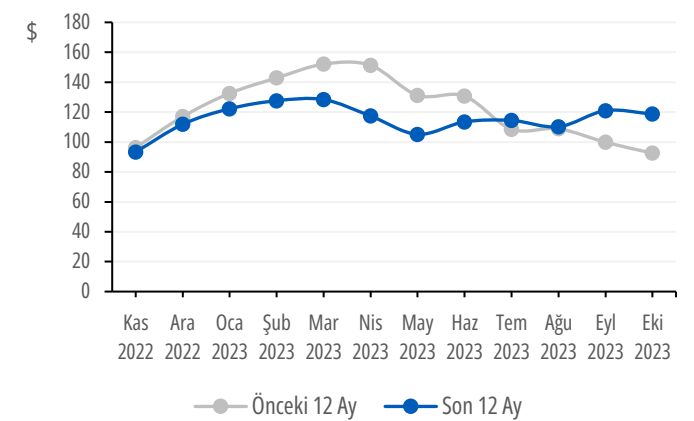

Demir Fiyatları

Yıllık: %28,3↑ Aylık: %-1,8↓

Demir fiyatları Ekim ayında bir önceki aya göre %1,8 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %28,3 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 128,4 ile Mart 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 93,3 ile Kasım 2022 döneminde gerçekleşmiştir.

Demir Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (\$/ton)

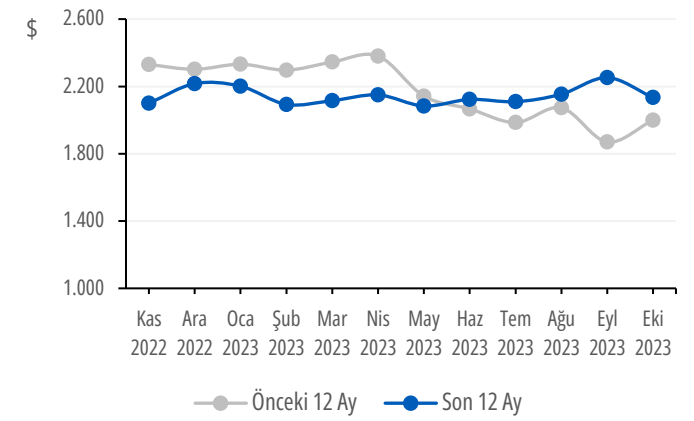

Kurşun Fiyatları

Yıllık: %6,7↑ Aylık: %-5,3↓

Ekim ayında kurşun fiyatları bir önceki aya göre %5,3 düşmüştür. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %6,7 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 2.252 \$/ton ile Eylül 2023 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 2.083 \$/ton ile Mayıs 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Kurşun Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (\$/ton)

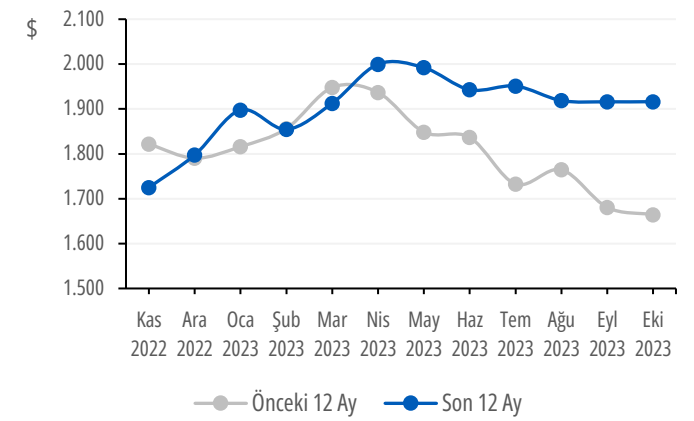

Altın Fiyatları

Yıllık: %15,1↑ Aylık: %0,0●

Altın fiyatları Ekim ayında bir önceki aya göre değişim göstermemiştir. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %15,1 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 1.999,8 \$/ons ile Nisan 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 1.725 \$/ons ile Kasım 2022 döneminde gerçekleşmiştir.

Altın Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (\$/ons)

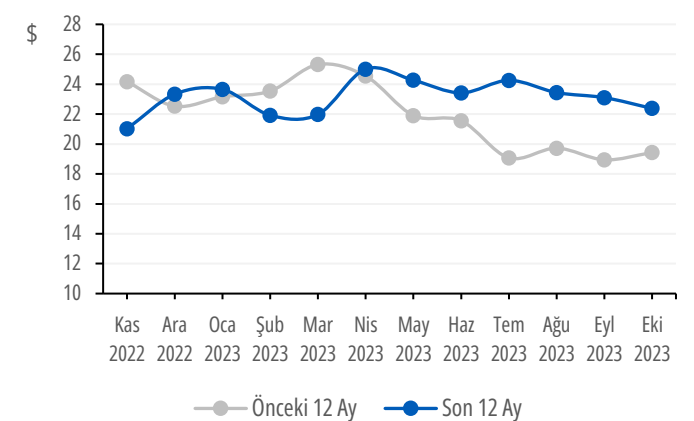

Gümüş Fiyatları

Yıllık: %15,2↑ Aylık: %-3,1↓

Gümüş fiyatları Ekim ayında bir önceki aya göre %3,1 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %15,2 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 25 \$/ons ile Nisan 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 21 \$/ons ile Kasım 2022 döneminde gerçekleşmiştir.

Gümüş Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (\$/ons)

Ana Grup Emtia Endeksleri Değişimleri

Emtia Endeksleri	2010 Baz Yıl	2021				2022				Oca.-Eki. 2022 Ort.	Oca.-Eki. 2023 Ort.	Yıllık Ort. Değ.(%)	Eki. 2022	Eki. 2023	Yıllık Değ.(%)	Eyl. 2023	Eki. 2023	Aylık Değ.(%)
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Enerji	100	77,0	87,0	100,6	116,9	140,5	163,4	167,6	138,8	156,1	107,8	-30,9	146,2	115,7	-20,9	117,7	115,7	-1,8
Metal	100	106,5	121,8	120,1	117,4	132,6	125,4	100,6	101,5	117,2	104,4	-10,9	96,1	98,4	2,4	101,2	98,4	-2,7
Değerli Metal	100	141,2	142,8	138,6	138,1	143,6	142,3	129,5	131,8	137,2	146,5	6,8	125,8	144,6	14,9	145,3	144,6	-0,5
Tarım	100	103,0	108,5	108,9	112,8	124,9	132,0	118,2	115,8	124,2	114,4	-7,9	116,4	111,1	-4,5	112,8	111,1	-1,5
Gıda	100	115,7	123,6	122,3	125,8	144,2	156,5	137,2	136,9	145,1	132,0	-9,1	137,7	127,1	-7,7	129,2	127,1	-1,7

Kaynak: Dünya Bankası

Temel Emtia Fiyatları Değişimi

Değer: ABD Doları		2021				2022				Oca.-Eki. 2022 Ort.	Oca.-Eki. 2023 Ort.	Yıllık Ort. Değ.(%)	Eki. 2022	Eki. 2023	Yıllık Değ.(%)	Eyl. 2023	Eki. 2023	Aylık Değ.(%)
Emtia	Birim	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Doğalgaz*	mmBtu	3,4	2,9	4,3	4,7	4,6	7,4	7,9	5,5	6,6	2,5	-61,6	5,6	3,0	-46,8	2,6	3,0	13,2
Petrol**	varil	59,3	67,1	71,7	78,3	96,6	110,1	96,4	85,3	100,0	81,2	-18,8	90,3	89,1	-1,4	92,2	89,1	-3,4
Kauçuk	pound	2,34	2,19	1,85	1,91	2,07	2,06	1,62	1,49	1,88	1,56	-16,9	1,50	1,61	7,4	1,55	1,61	3,4
Alüminyum	ton	2.091	2.400	2.645	2.755	3.250	2.879	2.355	2.336	2.771	2.268	-18,1	2.256	2.192	-2,8	2.185	2.192	0,3
Bakır	ton	8.477	9.706	9.382	9.703	9.985	9.521	7.758	8.025	8.944	8.529	-4,6	7.651	7.937	3,7	8.277	7.937	-4,1
Demir	ton	167,2	200,7	166,9	112,0	142,5	137,7	105,7	99,2	125,0	117,9	-5,7	92,6	118,8	28,3	121,0	118,8	-1,8
Kurşun	ton	2.014	2.128	2.333	2.326	2.325	2.196	1.976	2.105	2.149	2.141	-0,4	2.000	2.134	6,7	2.252	2.134	-5,3
Altın	ons	1.798	1.815	1.789	1.796	1.873	1.874	1.726	1.729	1.808	1.930	6,7	1.664	1.916	15,1	1.916	1.916	0,0
Gümüş	ons	26,3	26,7	24,3	23,4	24,0	22,7	19,2	21,3	21,7	23,3	7,5	19,4	22,4	15,2	23,1	22,4	-3,1

Kaynak: Dünya Bankası

*Doğalgaz fiyatları için ABD piyasa fiyatları kullanılmaktadır.

**Petrol fiyatları için Brent, WTI ve Dubai ham petrol fiyatlarının ortalaması kullanılmaktadır.

Notlar

- Emtia endeksleri: Ana emtia gruplarındaki fiyat değişimlerini kolayca takip edebilmek amacıyla emtia fiyatlarını belirli yüzdesel ağırlıkta gruplandırarak referans bir yıla göre fiyat seviyesini gösteren endekslerdir.
- Dünya Bankası tarafından emtia fiyatlarına ilişkin veriler <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets> internet sitesinde yayınlanmakta ve düzenli olarak her ay güncellenmektedir.
- Dünya Bankası veritabanından alınan son aylara ilişkin veriler geçici olup ilerleyen dönemlerde revize edilebilmektedir.
- Ana Grup Emtia Fiyat Endekslerinin hesaplanmasında kullanılan emtialar aşağıda listelenmiştir.
  - Enerji Emtiaları Fiyat endeksi: ham petrol (%84), kömür (%4,7), doğal gaz (%10,8)
  - Tarım Emtiaları Fiyat Endeksi: gıda (%61,7), içecek (%12,9), tarımsal hammadde (%25,4)
  - Gıda Emtiaları Fiyat Endeksi: Tahıl (%28,2), bitki yağları (%40,8), diğer gıdalar (%31,0)
  - Metal Emtialar Fiyat Endeksi: alüminyum (%26,7), bakır (%38,4), demir cevheri (%18,9), kurşun (%1,8), nikel (%8,1), kalay (%2,1), çinko (%4,1)
  - Değerli Metal Emtiaları Fiyat Endeksi: altın (%77,8), gümüş (%18,9), platin (%3,3)
- Endeks hesaplamalarında kullanılan fiyatlar çeşitli uluslararası kaynaklardan sağlanmaktadır. Örnek: doğal gaz fiyatları için Bloomberg, Thomson Reuters, The Wall Street Journal ve Dünya Bankası kaynaklarından "Natural Gas (U.S.), spot price at Henry Hub, Louisiana spot prices" piyasa verileri kullanılmaktadır.
- Aylık fiyatlar haftalık ve günlük fiyatların ortalaması alınarak, dönemsel fiyatlar ise aylık fiyatların ortalaması alınarak hesaplanmaktadır.

Yüksek Firma Performansı İçin Stratejiler

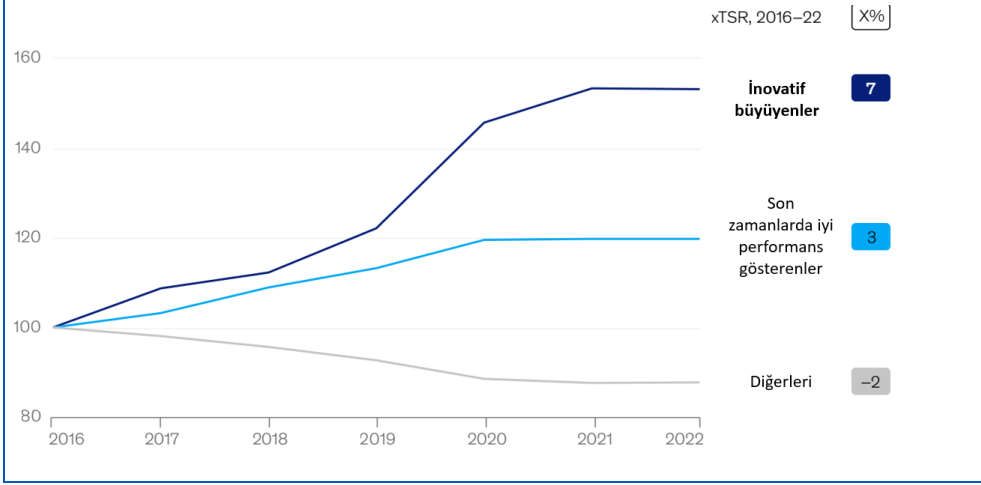
Son yıllarda şirketler görece sakin ve düşük enflasyon ortamından çıkıp Covid-19 pandemisi, yüksek enflasyon, derinleşen jeopolitik gerilimler, hızlanan iklim olayları ve yapay zekanın yükselişi gibi konularla bezenmiş bir gündemle sınanmıştır. Bu dönemde çalkantılı atmosfere rağmen kimi şirketler diğer firmalardan ayrılarak iyi bir performans sergilemiştir.

Uluslararası Danışmanlık firması McKinsey & Company Ekim ayında yayınladığı araştırmasında 2016-2022 yılları arasında küresel çapta en büyük 10,000 şirketin performansını incelenmiştir.²⁷ Görünüm ne kadar belirsiz olursa olsun iyi performans gösteren CEO'ları öne çıkaran stratejilere işaret edilmiştir. Söz konusu dönemde yüksek performansıyla diğer firmaların önüne geçen liderlerin altı stratejiden en az birini izlediği tespit edilmiştir. Çalışmaya göre iyi performans gösteren firmalar inovasyona ve toplumda pozitif etki yaratan büyüme stratejilerine bağlı kalmış; ana işlerini geliştirmek için veriye dayanan dijital dönüşüm, analiz ve yapay zekaya yatırım yapmış; yan ve yeni işleri stratejik olarak takip etmiş; gerektiğinde büyüme için küçülmüş; kısa sürede değer yaratabilmek için insanları mobilize edebilmiştir. Araştırma kapsamında tespit edilen stratejilerin toplam hissedar getirisindeki etkisine (TSR- Total Shareholder Return) dair rakamlar aşağıda sunulmaktadır:

1-Büyümeyi hızlandırmak için inovasyon kültürü ve anlayışı oluşturun. Yüksek performanslı firmalar yalnızca mevcut ürün ve hizmetlerini genişletmemektedir. İnovasyon kültürü yaratarak ARGE, dijital kapasite, analiz ve yapay zekaya yaptığı yatırımlarla diğer iyi performans gösterenlerden de ayrılmaktadır. McKinsey & Company'nin araştırmasına göre inovatif büyüyenler diğer iyi performans gösterenlerin 2016-2021 arasındaki yıllık toplam hissedar getiri (TSR) büyümesinden yaklaşık dört puan daha yüksek getiri elde etmiştir. Diğer yüksek büyüme sağlayan firmalarla karşılaştırıldığında yatırılan sermayenin getirisi (return on invested capital) ise %16 daha yüksektir. İnovasyon üstünlüğü herhangi bir firmanın gelir ve karlılık artışı bakımından diğer firmalardan daha iyi olma ihtimalini %31 artırırken, en inovatif olan firmaların ihtimalini %52 artırmaktadır. Firmalar bunu stratejik ve finansal tartışmaların merkezine inovasyonu taşıyarak ve yüksek dijital hedefleri benimseyerek gerçekleştirmektedir.

²⁷ McKinsey & Company, Courageous growth: Six strategies for continuous growth outperformance [2](#)

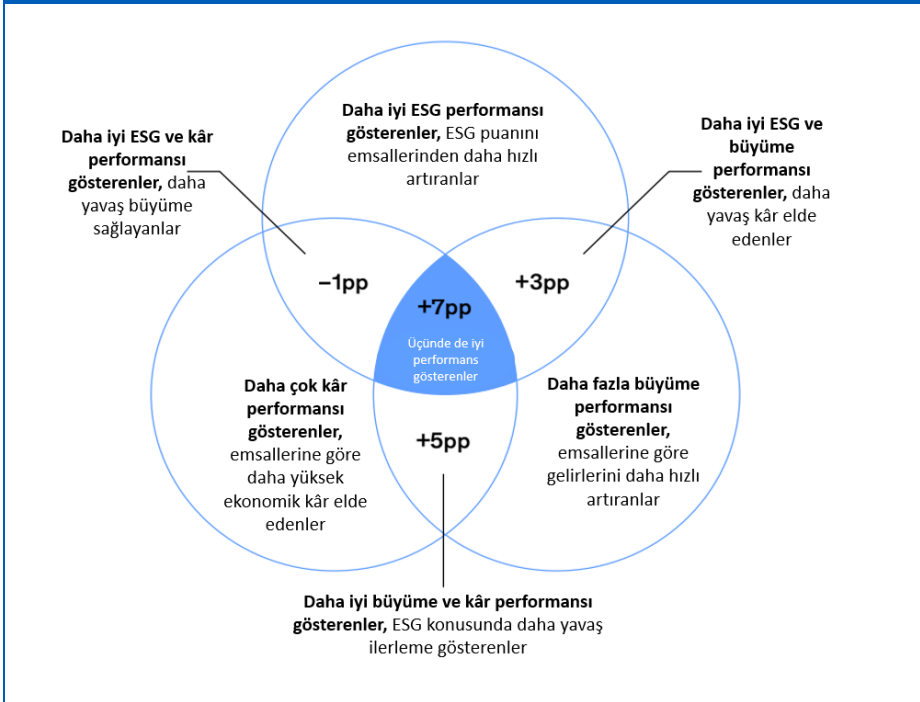
Kategoriye göre ek toplam hissedar getiri (xTSR) medyanı
Endeks 2016=100, usd

Kaynak: McKinsey Corporate Performance Analytics™, McKinsey Org Analytics, McKinsey Org Veri Platformu ve Atlası

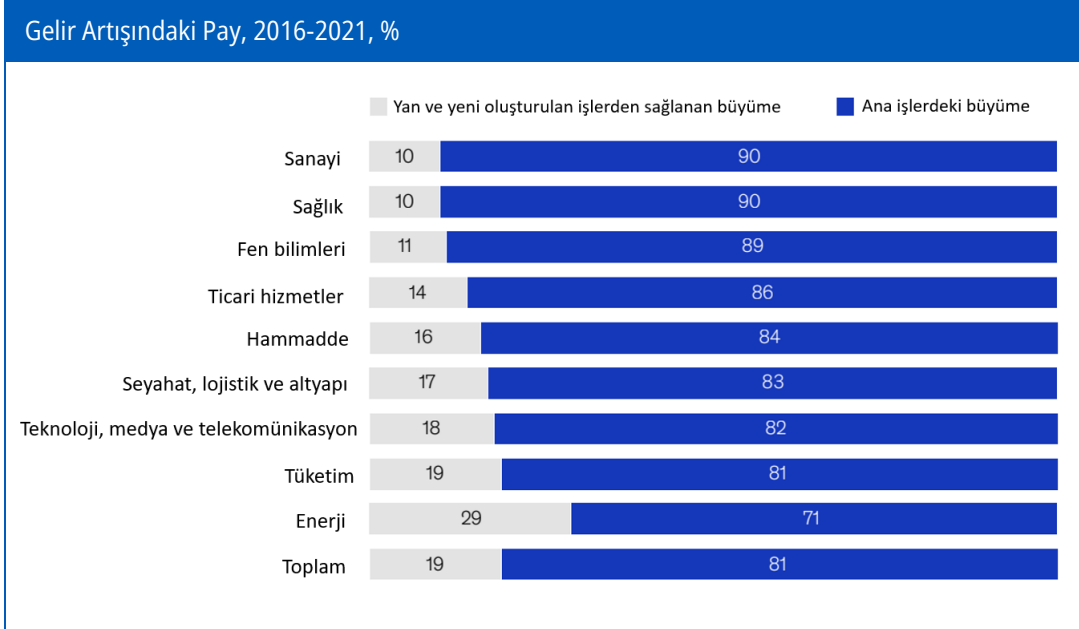
2-Sürdürülebilir ve kapsayıcı büyümeye bağlı kalarak performansı artırın. Dar bütçeyle Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ESG) hedefleri benimsemek öncelik gibi görünmeyebilir. Ancak kazan-kazan anlayışı ile hem müşterileri hem gezegen hem de şirketlerinin uzun vadeli sürdürülebilirliği açısından olumlu hedeflere bağlı kalanlar büyüme performansı açısından daha iyi konumlanmaktadır. Daha güçlü büyüme ve kârlılık sağlarken aynı zamanda sürdürülebilirlik ve ESG (puanlarını artıran şirketler, sadece finansal ölçütlerde başarılı olan şirketlere göre iki puan daha fazla toplam hissedar getirisi (TSR) elde ettiği tespit edilmiştir. Hem kârlılık hem büyüme hem de ESG konularında iyi performans gösterenler en yüksek büyümeyi sağlamaktadır.

Ek Toplam Hissedar Getirisi (TSR) ve alt sektör emsalleri karşılaştırması, %

Kaynak: "The triple play: growth, profit, and sustainability," McKinsey, 9 Ağustos 2023; McKinsey Corporate Performance Analytics, S&P CapitalIQ, S&P Global, 2017-21 verisi, McKinsey analizi

3-Veri, analiz ve yapay zekâ ile desteklenen akıllı pazarlama ve satış yatırımlarıyla ana işinizi büyütün. Daha önceki McKinsey bulgularıyla paralel olarak, takip edilen şirketlerin raporladığı toplam büyümenin yaklaşık %80'i ana işlerden kaynaklanmakta; kalan kısmı ise yan ve bağlı işlerden sağlanmaktadır. İyi performans gösterenler öncelikle kendi ana işlerini büyütmeye; ardından ek gelir getiren yan ve bağlı işlere odaklanmaktadır.

Kaynak: Mckinsey Corporate Performance Analytics, Capital IQ

2016'da işlerin en büyük kısmını oluşturan segment, ana işler olarak tanımlanmıştır.

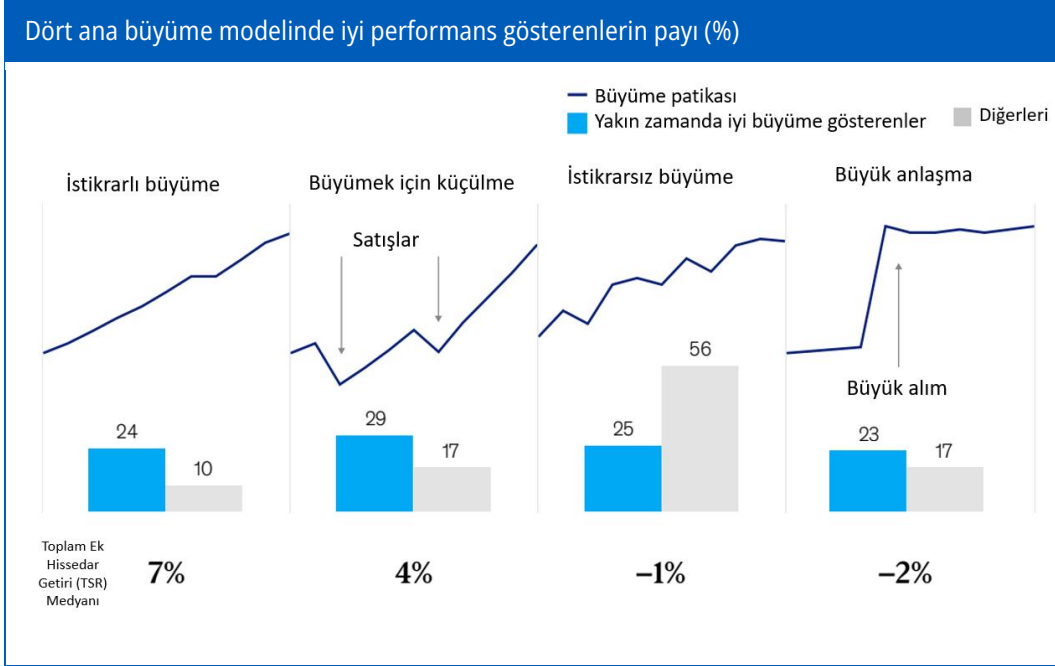
4- Rekabetçi olduğunuz yan ve bağlı işlere yönelin. İş gücünün mevcut yeteneklerini, müşteri veya değer zinciri bağlantılarını kullanarak yan ve bağlı işlerini büyüten C-level liderler firmalarını en yüksek getiri üretebilecek yerde konumlandırmaktadır. Bu tür şirketler alt sektör emsallerine göre %12 daha fazla toplam hissedar getirisi elde etmektedir. 274 sanayi, teknoloji, telekomünikasyon firmasını inceleyen McKinsey'nin araştırmasına göre belirtilen şekilde rekabetçi olacağı iki ya da daha fazla dayanağını kullanan performansı yüksek firmalar emsallerine göre 12 puan daha fazla getiri büyümesi sağlamıştır.

Yan işleri genişletmek aynı zamanda müşteri talebini daha iyi karşılayabilecek işleyen yeni modeller ve yetenekler anlamına gelmektedir. Yakın zamanda 75'ten fazla ülkedeki iş dünyasından 1,000 lider ile McKinsey'nin yapmış olduğu anket, üç stratejik öncelikle iş kuran firmaların piyasa ortalama oranından %10 daha fazla büyüme kaydetme ihtimalinin iki kat yüksek olduğunu saptamıştır. Araştırmaya göre iş kurma kasını geliştirme ve pratik etme halihazırda iyi olan performansı daha da geliştirebilir. Ankete katılan son on yılda en az dört yeni iş kuran firmaların, daha az deneyimli iş kurucularla karşılaştırıldığında beş ya da daha fazla misli yatırım getirisi kazanma ihtimali iki katından daha fazla. Ayrıca, araştırma göstermektedir ki büyüme ve ölçeklendirme beklentilerini karşılayan veya bu beklentileri aşan başarılı yeni işlerin hem iç hem de dış fonlama ile desteklenmesi daha muhtemel.

5-Gerektiğinde büyümeyi küçültün. Daha iyi performans gösteren şirketlerin yaklaşık %30'u, gelirleri kısa süreli olarak küçültse de net varlık satışları gerçekleştirip büyümeye dönen stratejiler izlemiştir. McKinsey'nin araştırması göstermektedir ki son zamanlarda iyi performans gösterenlerin neredeyse üçte biri, bir veya iki yıl boyunca varlık satımları içeren stratejiler uygulamıştır. Söz konusu satımlar istikrarlı büyümeye geçmeden evvel gelirleri %5'ten fazla azaltmıştır. Büyümek için küçülme hem para

hem de insan anlamında kaynakların nasıl dağıtıldığına yönelik disiplinli bir yaklaşım gerektirmektedir. Yapılan araştırma düzenli olarak değerlendirme yapan ve dinamik portföy yönetimi gerçekleştiren firmaların, rekabetçi avantajı olmadan çok büyüyen segmentlere girmek amacıyla satın alım yapan firmalara kıyasla daha iyi performans gösterdiğine işaret etmektedir. Büyümek için geçici küçülenler 2010-2021 arasında %4 ek medyan hissedar getirisi sağlamıştır.

Kaynak: McKinsey Analizi

6-Hızlıca değer üretebilmek için insanları harekete geçirin. Çalışanların %20'den fazlası dönüşüm köşetaşlarını ve girişimlerini gerçekleştirirse, ortalama 24 aylık ek hissedar getirisi endüstri ölçütlerine kıyasla %60 üzerine çıkmaktadır. İyi performans gösteren C-level liderler hızlıca değer üretebilmek için çalışanları da seferber etmektedir. İyi performans gösteren firmalar en çok değer yaratım potansiyeli olan büyüme patikalarını belirleyebilmek için cesur bir bakışla uygun stratejiler benimsemektedir. Çalışanların yetenek gelişimlerine yatırım yaparak ve uzmanlıklarını derinleştirerek çalışanları harekete geçirmektedir.

AB - ABD Zirvesi ve Transatlantik İş Birliği

20 Ekim 2023 tarihinde AB liderleri, ABD Başkanı Joe Biden ve ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken ile Washington DC'de AB-ABD zirvesi gerçekleştirilmiştir. Zirvede, transatlantik ortaklığını gözden geçirme ve ortaklık kapsamında iş birliği alanlarına ilişkin değerlendirilmeler yapılmıştır. Zirvenin sonunda liderler, ilişkiyi gelecek yıllarda desteklemek ve daha da güçlendirmek için bir yol haritasını da içeren ortak bir bildiri kabul etmişlerdir.²⁸ Zirvede değerlendirilen ve bildiriye yer alan konular şu şekildedir:

- Ortadoğu'daki durum
- Rusya-Ukrayna savaşı ve bölgesel istikrarı destekleme
- Hint-Pasifik'te ortaklık
- Çin
- Güvenlik ve savunmada iş birliğini güçlendirme
- Gelişmekte olan ekonomiler ve Gelişmekte olan ülkelerle ortaklık kurma
- Geleceğin sürdürülebilir ve dayanıklı ekonomilerini inşa etmek
- Teknoloji iş birliği ve değişimlerini genişletme
- Kurallara dayalı ticareti teşvik etmek ve haksız rekabeti karşılamak
- Ekonomik dayanıklılığı ve ekonomik güvenliği güçlendirmek
- Bireyler arası iletişimi genişletmek

Ortadoğu'daki Durum

Zirvede, Ortadoğu'da 7 Ekim 2023 tarihinde başlayan İsrail Hamas çatışmasına değinilmiştir. Yayınlanan bildiriye, sivillerin korunmasının önemi, güvenliğe ulaşmaya çalışanları veya yardım sağlamaya çalışanların destekleneceği ve gıda, su, tıbbi bakım ve barınak erişiminin kolaylaştırılacağı vurgulanmıştır. Son olarak, rehinelere serbest bırakılması için çağrıda bulunulmuş ve kalıcı barışa giden yolun iki devletli²⁹ bir çözüm olduğuna dair ortak görüş bildirilmiştir.

²⁸ U.S.-EU Summit Joint Statement [↗](#)

²⁹ İki Devletli Çözüm: İki devletli çözüm, bağımsız ve egemen İsrail ve Filistin devletlerinin yan yana barış içinde yaşamasını öngörür. Bununla birlikte Filistin ve İsrail arasında sınır hatları, siyasi bölünmüşlükten kaynaklı olarak uzlaşma sağlanamamaktadır.

Rusya-Ukrayna Savaşı ve Bölgesel İstikrarı Destekleme

Zirvede, Ukrayna'nın, Rusya'nın eylemlerine karşı kendini savunmasını destekledikleri belirtilmiştir. Taraflar, bölgedeki istikrar için Rusya'nın, Ukrayna'nın uluslararası olarak tanınan topraklarından askeri güçlerini ve vekaleten savaşanlarını tamamen ve kayıtsız şartsız çekmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Ekonomik olarak, Ukrayna'nın istikrarını sürdürmesi acil önlemler alınması gerektiği belirtilmiştir. ABD ve AB, bu bağlamda Ukrayna'ya yardımcı olma konusundaki kararlılıklarını vurgulamıştır. Rusya'nın yaptığı eylemler uluslararası hukuka aykırı olarak değerlendirilmiş, Rusya'nın Ukrayna'ya verdiği zararlar için tazminat ödemesi gerektiği belirtilmiştir.

Enerji ve gıda güvenliği de zirvenin önemli gündem maddelerinden biri olarak gündeme gelmiştir. Rusya'nın enerji piyasasında ve özellikle Karadeniz Tahıl İniyatifi'nden çekilmesi sonucu gıda güvenliği üzerinde olumsuz etkiler oluştuğu ifade edilmiştir.

Hint-Pasifik'te Ortaklık

Serbest ve açık bir Hint-Pasifik'i desteklemek amacıyla koordinasyon ve iş birliğini artırma konusundaki ortak taahhüt de zirvede belirtilen bir diğer nokta olmuştur. Bunun amacının; demokrasinin, hukukun üstünlüğünün ve uluslararası hukukun teşviki temelinde bölgenin istikrar, güvenlik, refah ve sürdürülebilir kalkınmasına katkıda bulunma olduğu ifade edilmiştir. Her iki tarafın da Hint-Pasifik stratejileriyle tutarlı bir şekilde, iki yılda bir gerçekleştirilen ABD-AB Hint-Pasifik Danışmaları aracılığıyla Hint-Pasifik'te pratik iş birliğini artırma fırsatlarının aranacağı vurgulanmıştır. Bu iş birliğinin alt başlıkları ise şunlardır:

- Deniz alanı farkındalığını genişletmek ve teşvik etmek,
- Yabancı bilgi manipülasyonuna ve müdahalesine cevap vermek,
- Siber iş birliği üzerinde koordinasyonu artırmak,
- Temel özgürlükleri ve insan haklarını koruma yönündeki devam eden çabaları teşvik etmek.

Bildiride, ASEAN birliğine olan destek vurgulanmış ve ASEAN'ın Hint-Pasifik görünümü doğrultusunda iş birliğini teşvik etmeye yönelik taahhüt ifade edilmiştir. Ayrıca, Pasifik Adaları ülkeleriyle olan ortaklığın da sürdürüleceği ve Pasifik Adaları Forumu'nun 2050 Stratejisi'ne³⁰ uygun olarak önceliklerin ve ihtiyaçların destekleneceği vurgulanmıştır.

Çin

Taraflar, Çin ile ilişkilerde yapıcı ve istikrarlı ilişkiler kurmaya hazır olduğunu ifade etmiştir. Uluslararası toplumda oynadığı rol ve ekonomisinin büyüklüğü göz önüne alındığında, Çin ile iş birliğinin gerekli olduğu vurgulanmıştır. Çin ile iş birliği yapılacak temel konular ise iklim ve biyoçeşitlilik krizi, kırılğan ülkelerin borç sürdürülebilirliği ve finansman ihtiyaçları, global sağlık koşulları, makroekonomik istikrar konuları olduğu belirtilmiştir.

³⁰ Pasifik Adaları Forumu'nun 2050 Stratejisi Avustralya, Mikronezya, Fiji, Yeni Zelanda, Niue, Palau, Papua Yeni Gine, Solomon Adaları, Tongo, Vanuatu Liderleri tarafından 2022 yılında Fiji'de düzenlenen 51. Pasifik Adaları Forumu Toplantısı'nda onaylanmıştır. Strateji; İklim Değişikliği ve Dayanıklılık, Balıkçılık, Okyanus Yönetimi ve Koruma Engellilerin Hakları Çerçevesi, Bilgi ve İletişim Teknolojileri (ICT), Marshall Adaları'nda Nükleer Testlerin Süregelen Etkileri, Batı Papua (Papua) tematik başlıkları üzerine şekillendirilmiştir.

Güney Çin Denizi'ndeki³¹ durum konusunda endişelerin devam ettiği ve statükonun zorla veya baskıyla tek taraflı olarak değiştirilmesine karşı çıktığı da bildiride değinilen bir diğer husustur. Tayvan Boğazı'ndaki barış ve istikrarın önemi vurgulanmış ve boğazdaki sorunların barışçıl bir şekilde çözülmesi gerekliliği ifade edilmiştir.

Çin'in, Rusya'nın Ukrayna'dan derhal, tamamen ve kayıtsız şartsız çekilmesi için baskı yapması gerektiği vurgulanmıştır. Çin'in toprak bütünlüğü ve BM Şartı'nın ilke ve amaçlarına dayalı kapsamlı, adil ve kalıcı bir barışı desteklemesi gerektiği belirtilmiştir.

Güvenlik ve Savunmada iş birliğini güçlendirme

Tarafların güvenlik ve savunma alanındaki angajmanı daha da güçlendirecek ve derinleştirecek politikalar güdeceği, zirvede vurgulanan bir diğer husustur. Daha güçlü bir Avrupa güvenliğinin, küresel ve transatlantik güvenliğine olumlu katkıda bulunacağı ve NATO ile tamamlayıcı ve uyumlu olacağı belirtilmiştir.

Gelişmekte Olan Ekonomiler ve Gelişmekte Olan Ülkelerle Ortaklık Kurma

Taraflar tarafından, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına³² (SKA) doğru ilerlemeyi hızlandırmaya ve kalkınma için ek finansman sağlamaya kararlı olduğu belirtilmiştir. Dünya Bankası'nın düşük ve orta gelirli ülkelerin küresel zorluklara yanıt verme kapasitesini artırmak için daha fazla alan ve özgül finansman sağlama amacıyla hedef seviyesini yükseltmesi gerekliliği ifade edilmiştir. Söz konusu finansman, kıt kaynakların tahsisine yönelik açık bir çerçeve ile en yoksul ülkeler için güçlü destek sağlamasını içermektedir.

Özel sermayenin mobilizasyonunun, hedeflere ulaşmada önemli bir rol oynadığı vurgulanmıştır. Bu kapsamda, 2027'ye kadar düşük ve orta gelirli ülkelerde kaliteli altyapı yatırımları için 600 milyar dolar mobilize etmek adına politikalar uygulanacağı ifade edilmiştir. ABD-Avrupa Birliği arasında Trans-Afrika Koridoru ve Hindistan-Orta Doğu-Avrupa Koridoru temel alınarak, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi sürdürmek için iş birliği yaparak ek bölgesel ekonomik koridorların belirlenmeye çalışıldığına değinilmiştir.

Taraflar, dünyanın her yerinde güvenilir bilgi ve iletişim teknolojileri ile hizmetlerin sunulmasını ve tedarik zincirlerinin güçlendirilmesini destekleme konusundaki çabalarını devam ettireceklerini vurgulamıştır. Ayrıca, 6G kablosuz iletişim sistemlerinin araştırılması ve geliştirilmesi konusunda ortak bir vizyon ve endüstriyel strateji belirlemek üzere iş birliği yapma hedefinde olduklarını belirtmişlerdir.

Geleceğin Sürdürülebilir ve Dayanıklı Ekonomilerini İnşa Etmek

Taraflar; iklim değişikliği, biyoçeşitlilik kaybı ve kirlilik gibi acil ve birbirine bağlı krizleri ele almak için iş birliğini derinleştireceğini ve diğer küresel aktörlerle iş birliği yapacağını vurgulamıştır. Paris Anlaşması'nın hızla uygulanmasının, biyoçeşitlilik kaybını küresel olarak durdurup tersine çevirmek ve okyanusları koruyacağı belirtilmiştir. Küresel yenilenebilir enerji kapasitesini ve enerji verimliliğini önemli ölçüde

³¹. Güney Çin Denizi'nde yaşanan sorunlar, bölgede birçok egemen devletin adalar ve deniz sınırları üzerindeki çelişkili iddialarından kaynaklanmaktadır. Bu ithilaflara, bölgedeki önemli yerleri ve sınırları kapsamaktadır; özellikle de Spratly Adaları, Paracel Adaları, Scarborough Shoal ve Tonkin Körfezi'ndeki bölgeler söz konusu ihtilafların kaynak noktalarıdır. Bu anlaşmazlıklara Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC), Tayvan (Çin Cumhuriyeti/ROC), Brunei, Malezya, Filipinler, ABD ve Vietnam dahildir. Bu durum, bölgedeki çeşitli adaları, resifleri ve bankaları içeren karmaşık bir duruma neden olmaktadır.

³² Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA), Birleşmiş Milletler tarafından 2015 yılında kabul edilen ve 2030 yılına kadar global olarak ulaşılması hedeflenen 17 amaçtan oluşmaktadır.

artırmak ve fosil yakıtlardan uzaklaşmayı desteklemek için politikalar uygulanacağı, bu sayede kömürle çalışan enerji santrallerinin işlevsiz hale getirilmesinin hedeflendiği de ifade edilen bir diğer husustur.

Teknoloji İş Birliği ve Değişimlerini Genişletme

Taraflar; dijital ekosistemde açık, özgür, güvenilir ve rekabetçi bir yaklaşımı teşvik etmek için ortak çabalarını artırmaya kararlı olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, yapay zeka konusunda riskleri yönetme ve faydalarını en üst düzeye çıkarma konularında G7, OECD ve diğer çok taraflı platformlarla birlikte çalışmaların sürdürüleceği, güvenilir yapay zeka ve risk yönetimi konusundaki ortak yol haritası aracılığıyla yöntem ve yaklaşımların geliştirileceği ifade edilmiştir. Özellikle tarım, hava tahmini, acil durum yönetimi, elektrik şebekesi optimizasyonu ve sağlık ve tıbbi araştırma alanlarında yapay zekayı kamu yararı için kullanılması konusu en önemli noktalar olarak belirtilmiştir.

Kurallara Dayalı Ticareti Teşvik Etmek ve Haksız Rekabeti Karşılama

Taraflar, üyelerin Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) temel amaçlarına daha iyi ulaşabilmesi ve modern günün gereksinimlerini karşılayabilmesi için DTÖ'yü reforme etmenin gerekliliğini ifade etmiş, 2024'te DTÖ tarafından yapılacak olan MC13 (Bakanlar Konferansı) kapsamında önemli DTÖ reformlarına yönelik çalışılacağı vurgulanmıştır. Bu bağlamda, 2024'e kadar tüm DTÖ Üyelerine erişilebilir, tam ve iyi işleyen bir çözüm sistemi oluşturmak amaçlanmaktadır.

Ekonomik Dayanıklılığı ve Ekonomik Güvenliği Güçlendirmek

Taraflar, kurallara dayalı bir sistemle desteklenen açık bir ekonomi düzenini korurken ekonomilerinin direncini artırmak ve ekonomik güvenlik çıkarlarını ilerletmek için iş birliği yapmaya devam ettiğini vurgulamıştır. Kritik tedarik zincirlerinde aşırı bağımlılıkları azaltmak için ortak ülkelerle yakın iş birliği içinde çalışmaların devam edeceği ifade edilmiştir. Bunun için tedarik zincirlerimizi çeşitlendirmek adına Ticaret ve Teknoloji Konseyi³³ (TTC), G7 ve diğer ortaklar aracılığıyla bu çalışmanın sürdürüleceği için çalışılacağı belirtilen bir diğer husustur.

Bireyler Arası İletişimi Artırmak

Transatlantik ilişkisinin gücünü ve uzun ömürlülüğünü korumak için taraflar arasında mobilizasyonun artırılması gerektiği de vurgulanmıştır. Bu kapsamda, tüm AB Üye Devletleri ile Amerika Birleşik Devletleri arasında vizesiz seyahat gerçekleştirmek için çalışılacağı belirtilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği, transatlantik akademik değişimi teşvik etmek amacıyla daha fazla kaynak ayırma kararı aldılar. Bu karar, Atlantik'in her iki yanındaki üniversiteler arasında öğrenci ve akademisyen değişim programlarının sayısını artırmayı hedeflemektedir. Avrupa Birliği, Erasmus+ programı için finansmanını artıracak ve Fulbright-Schuman programı için AB desteğini iki katına çıkaracak ve tüm AB Üye Devletlerindeki Fulbright Komisyonlarına destek verecektir. Amerika Birleşik Devletleri ise, Fulbright-Schuman programı da dahil olmak üzere tüm AB Üye Devletlerindeki Fulbright Komisyonlarına finansmanını artırmayı planlamaktadır.

³³ Ticaret ve Teknoloji Konseyi (TTC), Amerika Birleşik Devletleri ile Avrupa Birliği arasında teknoloji ve ticaret politikalarını koordine etmek için hizmet veren transatlantik bir siyasi organ olarak tanımlanmaktadır.

Zirve ile İlgili Görüşler

Gerçekleştirilen zirveye ilişkin olarak uzmanların görüşleri incelendiğinde³⁴³⁵, Başlangıçta ticaret konularına odaklanması planlanan zirvenin, yaşanan jeopolitik krizlere binaen ana temasını değiştirdiği vurgulanmaktadır. Belirli konularda fikir birliği olmakla beraber ayrı perspektiflerin çıktığı vurgulanmaktadır.

Uzman görüşlerine göre, tarafların ortak noktaları incelendiğinde, İsrail'in Gazze'yi işgaline ilişkin perspektifleri ön plana çıkmıştır. Her iki taraf da Hamas'ın saldırılarını kınadığını ve Gazze'deki insani krize ilişkin endişelerini dile getirmiştir. Ayrıca, Ukrayna'ya mali, askeri ve insani çabalarla destek olma konusunda güçlü bir bağlılık gösterilerek, transatlantik ortaklığın toprak bütünlüğünü koruma ve Ukrayna'daki savaşa yanıt verme konusundaki kararlılığı ifade edilmiştir. AB'nin genişlemesinin stratejik öneminin, özellikle Moldova ve Ukrayna'nın aday statüsüne ilişkin tanınması, ittifakın politik istikrar ve demokratik reforma olan bağlılığını gösterdiği görülmüştür.

Ek olarak, yapay zeka üzerine devam eden diyalog ve iş birliği, özel ve kamu sektörleri ile çeşitli endüstriler arasındaki dinamizmi yansıtmıştır. Haksız ticaret uygulamalarıyla mücadele etme taahhüdü ve Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) anlaşmazlık çözüm sistemini reforme etme konusundaki ortak ilgi, kurallara dayalı uluslararası ticaret rejimi doğrultusunda atılmış olumlu adımlar olarak görülmüştür.

Tarafların ayrı düştüğü nokta ise kritik mineraller, tarifeler ve yeşil sübvansiyonlar gibi kritik ticaret konularında olmuştur. Bu noktalarda uzlaşya varılamaması, zirveyi spesifik kararların az olduğu bir toplantı haline getirmiş ve transatlantik ticaret ilişkilerinin karmaşıklığını ortaya koymuştur. İklim değişikliğine nasıl yaklaşılacağı, çelik ve alüminyum üretimi ve AB'nin Karbon Sınır Düzenleme Mekanizması (CBAM) aracılığıyla ithalat gümrük vergilerinin uygulanması konusundaki anlaşmazlıklar da devam ederek, ortak bildiride konu ile ilgili bir karar çıkmamıştır.

Ek olarak, AB'nin ABD'nin Enflasyonu Azaltma Yasası kapsamında daha fazla sübvansiyon erişimi talebi göz önünde bulundurulduğunda, kritik ham maddeler üzerine somut bir anlaşma üretilmemiştir. İş gücü ve çevre koşulları üzerindeki düzenleyici farklılıklar da, kritik mineraller üzerinde bir anlaşma yapılmasını engellemiştir.

Uzmanlara göre, taraflar konularda birlik sergilemiş olsa da, her iki taraftaki iç tartışmalar, küresel meselelerde güçlü ve birleşik bir duruşu sürdürme zorluklarını gözler önüne sererek, transatlantik birliğin kırılma potansiyelini de ortaya koymuştur.

Sonuç olarak, 2023 AB-ABD Zirvesi, Avrupa ve Orta Doğu'daki çatışmalardan kaynaklanan küresel zorluklar karşısında uyumlu kalan bir transatlantik ittifakı sunmuş, ancak aynı zamanda ticaret ve düzenleyici yaklaşımlarda önemli zorlukları da vurgulamıştır.

³⁴ The US-EU Summit in Washington: Did it Meet Expectations? – Expert Quick Takes [↗](#)

³⁵ EU, US to keep talking about tariffs as war in Israel and Ukraine overshadow talks [↗](#)

Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması

Genel Bilgi

1 Ekim 2023 tarihi itibarıyla Avrupa Birliği (AB) Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM) geçiş dönemi ile birlikte uygulanmaya başlamıştır. Bu kapsamda Avrupa Komisyonu tarafından SKDM ile ilgili süreç ve kavramlara ilişkin güncel bilgiler derlenmiştir³⁶. SKDM, iklim değişikliğiyle mücadele etme ve 2050 yılına kadar iklim bakımından nötr seviyeye ulaşma hedefi kapsamında AB tarafından kabul edilen bir düzenleyici tedbirdir. Bir çevre politikası tedbiri olan SKDM, 2005'te AB Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) ile AB bünyesinde kurulan mevcut karbon fiyatlandırma mekanizmasını tamamlamakta ve pekiştirmektedir. SKDM kapsamında, karbon kaçağı olarak bilinen olgu ele alınmaktadır. Karbon kaçağı, karbon maliyetleri nedeniyle işletmelerin, faaliyetlerini karbon fiyatlandırma mekanizmaları daha az sıkı olan ülkelere taşımalarına ilişkin riski ifade eder. SKDM, ithal edilen eşyanın AB'deki üretimin karbon fiyatına eş değer bir karbon fiyatına tabi olmasını sağlar. Ayrıca küresel ölçekte karbon ayak izini azaltmaya yönelik sürdürülebilir uygulamaları teşvik eder. Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında AB'nin geniş bir yelpazedeki mevzuat ve stratejileri Avrupa Komisyonu tarafından kapsamlı bir şekilde gözden geçirilmektedir. SKDM ve diğer düzenlemeler AB'ye ihracatımızı ve Gümrük Birliği kapsamında sağlanan entegrasyonu önemli ölçüde etkileyecek niteliğe sahiptir. T.C. Ticaret Bakanlığının bu hususta oluşturduğu online kaynaklar, ihracatçıların her türlü sorusuna cevap verebilecek nitelikte güncel tutulmaktadır³⁷.

SKDM Uygulama Dönemleri

SKDM, 1 Ekim 2023'ten itibaren geçiş dönemiyle başlamıştır. Bu dönemde, SKDM beyan sahipleri yalnızca AB'ye ithal edilen eşyadaki gömülü sera gazı emisyonlarını toplamak ve bunlara ilişkin bilgileri raporlamakla yükümlüdür. Tam uygulama 1 Ocak 2026'da başlayacaktır. Bu tarihten itibaren, yetkilendirilmiş SKDM beyan sahiplerinin gömülü emisyonlara karşılık gelen SKDM sertifikaları satın almaları gerekecektir.

SKDM Sektörleri

Mevcut süreçte SKDM; çimento, elektrik, gübre, demir-çelik, alüminyum ve hidrojen olmak üzere altı sektör için geçerlidir. Üretim süreçleriyle ilişkili olarak önemli düzeyde sera gazı emisyonları, karbon

³⁶ Avrupa Komisyonu, SKDM [2](#)

³⁷ T.C. Ticaret Bakanlığı, Yeşil Mutabakat [2](#)

kaçığı riski ve pratik fizibilite nedeniyle bu sektörler "karbon bakımından yoğun" olarak değerlendirilmektedir.

SKDM'nin ilk döneminde hedeflenen sektörlerin özellikleri şunlardır:

- Önemli seviyede sera gazı emisyonları
- Ticaret yoğunluğu
- Karbon maliyetleri nedeniyle işletmelerin, faaliyetlerini karbon fiyatlandırma mekanizmaları daha az sıkı olan ülkelere taşımalarına ilişkin risk ("karbon kaçığı" olarak bilinen olgu)

AB'nin bu sektörleri SKDM'ye dahil etme amacı, AB'deki işletmelerin küresel pazardaki rekabet gücünü korurken hem AB içinde hem AB dışında daha temiz üretim yöntemlerini teşvik etmektir.

SKDM Kapsamındaki GTİP'lerin Listesi

Çimento

2507.00.80	Diğer kaolinli killer
2523.10.00	Çimento; Klinker
2523.21.00	Çimento; Portland; Beyaz
2523.29.00	Çimento; Portland; Diğer
2523.30.00	Çimento; şaplı
2523.90.00	Su Altında Sertleşen Diğer Çimentolar

Elektrik Enerjisi

2716.00.00	Elektrik Enerjisi
------------	-------------------

Hidrojen

2804.10.00	Hidrojen
------------	----------

Gübre

2808.00.00	Nitrik Asit; Sülfonitrik Asitler
2814	Saf Amonyak veya Amonyakın Sulu Çözeltileri
2834.21.00	Potasyum Nitrat
3102	Azotlu Mineral veya Kimyasal Gübreler
3105	Azot, Fosfor ve Potasyumun İkisini veya Üçünü İçeren Mineral veya Kimyasal Gübreler (Aşağıdaki GTİP'ler hariç)
3105.60.00	Fosforun ve potasyumun ikisini de içeren diğer mineral veya kimyasal gübreler

Demir - Çelik

72	Demir ve Çelik (Aşağıdaki GTİP'ler hariç)
7202.2	Ferro-siliko
7202.30.00	Ferro-siliko-mangan
7202.50.00	Ferro - siliko - krom
7202.70.00	Ferro - molibden
7202.80.00	Ferro - tungsten ve ferro - siliko - tungsten

7202.91.00	Ferro - titanyum ve ferro - siliko - titanyum
7202.92.00	Ferro - vanadyum
7202.93.00	Ferro - niobyum
7202.99	Diğer ferro - alyajlar
7202.99.10	Ferro - fosfor
7202.99.30	Ferro - siliko - magnezyum
7202.99.80	Diğer ferro - alyajlar
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların yeniden ergitilmesi ile elde edilen külçeler
2601.12.00	Demir cevherleri ve zenginleştirilmiş demir cevherleri (kavrulmuş demir piritleri hariç) (ağlomere edilmiş)
7301	Demir veya Çelikten Palplanlar; Demir veya Çelikten Kaynak Yapılmış Profiller
7302	Demir veya Çelikten Demiryolu ve Tramvay Hattı Malzemesi (Ray, Makas Dilleri, Makas Göbekleri, Gergi
7303.00	Dökme Demirden İnce ve Kalın Borular ve İçi Boş Profiller
7304	Demir (Dökme Demir Hariç) ve Çelikten İnce ve Kalın Borular ve İçi Boş Profiller (Dikişsiz)
7305	Demir veya Çelikten Diğer İnce ve Kalın Borular (Kaynaklı, Perçinli) (Kesitleri Daire Şeklinde)
7306	Demir veya Çelikten Diğer İnce ve Kalın Borular ve İçi Boş Profiller
7307	Demir veya Çelikten Boru Bağlantı Parçaları (Rakorlar, Dirsekler ve Manşonlar Gibi)
7308	Demir veya Çelikten İnşaat ve İnşaat Aksamı, İnşaatta Kullanılmak Üzere Hazırlanmış Demir veya Çelik
7309.00	Demir veya Çelikten Depo, Sarnıç, Küvler vb Kaplar (Hacmi > 300 Lt ve Mekanik veya Termik Tertibatı
7310	Demir veya Çelikten Depo, Sarnıç, Küvler vb Kaplar (Hacmi <= 300 Lt ve Mekanik veya Termik Tertibatı
7311.00	Demir veya Çelikten Sıkıştırılmış veya Sıvı Hale Getirilmiş Gazlar İçin Kaplar
7318	Demir veya çelikten vida, civata, somun, tırfon, çengelli vida, perçin çivi, pim, kama, rondela (yaylanmayı sağlayıcı rondelalar dahil) vb eşya
7326	Demir veya çelikten diğer eşya

Alüminyum

7601	İşlenmemiş Alüminyum
7603	Alüminyum Tozları ve İnce Pulları
7604	Alüminyumdan Çubuklar ve Profiller
7605	Alüminyum Teller
7606	Alüminyum Saclar, Levhalar, Şeritler (Kalınlığı 0,2 mm. yi Geçenler)
7607	Alüminyumdan Yaprak ve Şeritler (Kalınlık <= 0, 2 mm)
7608	Alüminyumdan İnce ve Kalın Borular
7609.00.00	Alüminyum Boru Bağlantı Parçaları (Rakorlar, Dirsekler, Manşonlar vb.)
7610	Alüminyumdan inşaat (94.06'daki prefabrik yapılar hariç) , inşaat aksamı ve inşaat için alüminyum saclar, çubuklar, profiller, borular ve benzerleri
7611.00.00	Alüminyumdan depolar, sarnıçlar, küvler vb. kaplar (sıkıştırılmış/sıvı gaz için olmayan); hacmi > 300 Lt, mekanik/termik tertibatı bulunmayan
7612	Alüminyumdan depolar, fıçılar, variller, bidonlar vb. kaplar (sıkıştırılmış/sıvı gaz için olmayan); hacmi <= 300 Lt, mekanik/termik tertibatı olmayan
7613.00.00	Sıkıştırılmış veya sıvılaştırılmış gaz için alüminyumdan kaplar
7614	Alüminyumdan demetlenmiş teller, kablolar, örme halatlar ve benzerleri (elektrik için izole edilmemiş olanlar)
7616	Alüminyumdan diğer mamuller

SKDM Kapsamında Sadece Doğrudan Emisyonların Dikkate Alınacağı GTİP'lerin Listesi

Hidrojen

2804.10.00 Hidrojen

Demir - Çelik

72	Demir ve Çelik (Aşağıdaki GTİP'ler hariç)
7202.2	Ferro-siliko
7202.30.00	Ferro-siliko-mangan
7202.50.00	Ferro - siliko - krom
7202.70.00	Ferro - molibden
7202.80.00	Ferro - tungsten ve ferro - siliko - tungsten
7202.91.00	Ferro - titanyum ve ferro - siliko - titanyum
7202.92.00	Ferro - vanadyum
7202.93.00	Ferro - niobyum
7202.99	Diğer ferro - alyajlar
7202.99.10	Ferro - fosfor
7202.99.30	Ferro - siliko - magnezyum
7202.99.80	Diğer ferro - alyajlar
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların yeniden ergitilmesi ile elde edilen külçeler
7301	Demir veya Çelikten Palplanşlar; Demir veya Çelikten Kaynak Yapılmış Profiller
7302	Demir veya Çelikten Demiryolu ve Tramvay Hattı Malzemesi (Ray, Makas Dilleri, Makas Göbekleri, Gergi
7303.00	Dökme Demirden İnce ve Kalın Borular ve İçi Boş Profiller
7304	Demir (Dökme Demir Hariç) ve Çelikten İnce ve Kalın Borular ve İçi Boş Profiller (Dikişsiz)
7305	Demir veya Çelikten Diğer İnce ve Kalın Borular (Kaynaklı, Perçinli) (Kesitleri Daire Şeklinde)
7306	Demir veya Çelikten Diğer İnce ve Kalın Borular ve İçi Boş Profiller
7307	Demir veya Çelikten Boru Bağlantı Parçaları (Rakorlar, Dirsekler ve Manşonlar Gibi)
7308	Demir veya Çelikten İnşaat ve İnşaat Aksarı, İnşaat Kullanılmak Üzere Hazırlanmış Demir veya Çelik
7309.00	Demir veya Çelikten Depo, Sarnıç, Küvler vb Kaplar (Hacmi > 300 Lt ve Mekanik veya Termik Tertibatı
7310	Demir veya Çelikten Depo, Sarnıç, Küvler vb Kaplar (Hacmi <= 300 Lt ve Mekanik veya Termik Tertibatı
7311.00	Demir veya Çelikten Sıkıştırılmış veya Sıvı Hale Getirilmiş Gazlar İçin Kaplar
7318	Demir veya çelikten vida, civata, somun, tirfon, çengelli vida, perçin çivi, pim, kama, rondela (yaylanmayı sağlayıcı rondelalar dahil) vb eşya
7326	Demir veya çelikten diğer eşya

Alüminyum

7601	İşlenmemiş Alüminyum
7603	Alüminyum Tozları ve İnce Pulları
7604	Alüminyumdan Çubuklar ve Profiller
7605	Alüminyum Teller
7606	Alüminyum Saclar, Levhalar, Şeritler (Kalınlığı 0,2 mm. yi Geçenler)
7607	Alüminyumdan Yaprak ve Şeritler (Kalınlık <= 0, 2 mm)
7608	Alüminyumdan İnce ve Kalın Borular
7609.00.00	Alüminyum Boru Bağlantı Parçaları (Rakorlar, Dirsekler, Manşonlar vb.)

7610	Aluminyumdan inşaat (94.06'daki prefabrik yapılar hariç) , inşaat aksamı ve inşaat için aluminyum saclar, çubuklar,profiller, borular ve benzerleri
7611.00.00	Aluminyumdan depolar, sarnıçlar, küvler vb. kaplar (sıkıştırılmış/sıvı gaz için olmayan); hacmi > 300 Lt, mekanik/termik tertibatı bulunmayan
7612	Aluminyumdan depolar, fıçılar, variller, bidonlar vb. kaplar (sıkıştırılmış/sıvı gaz için olmayan); hacmi <= 300 Lt, mekanik/termik tertibatı olmayan
7613.00.00	Sıkıştırılmış veya sıvılaştırılmış gaz için aluminyumdan kaplar
7614	Aluminyumdan demetlenmiş teller, kablolar, örme halatlar ve benzerleri (elektrik için izole edilmemiş olanlar)
7616	Aluminyumdan diğer mamuller

Muafiyetler

SKDM, AB Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) kapsamında bulunan veya Avrupa Ekonomik Alanı ve EFTA ülkeleri gibi tam bağlantılı yerel ETS'lere sahip olan ülkelerden ithal edilen eşya için geçerli değildir. Değeri 150 Euro'yu aşmayan sevkiyat ve eşya ile askeri faaliyetler için kullanılan eşya da SKDM'den muaf tutulmuştur.

SKDM Sertifikaları

SKDM Sertifikaları: İthalatçıların ithal ettikleri eşyadaki gömülü emisyonların fiyatını ödemek için kullanacakları araçtır. 1 Ocak 2026'dan itibaren her yıl, ithalatçılar veya dolaylı gümrük temsilcilerinin (yetkilendirilmiş SKDM beyan sahipleri) ithal edilen eşyadaki gömülü emisyonlara karşılık gelen SKDM sertifikaları alıp teslim etmeleri zorunlu olacaktır. Sertifikaların eşya ithalatı sırasında satın alınması zorunlu olmayıp, yıl içinde satın alınabilir.

Sertifikaların Fiyatları: Bir sertifikanın fiyatı, salınan ton CO₂ başına Euro cinsinden ifade edilen AB ETS tahsislerinin önceki haftaya ait ortalama ihale fiyatını yansıtabacaktır.

Üçüncü Ülkelerdeki Karbon Fiyatı: Hiçbir ithalatçıya aynı emisyonlar nedeniyle iki kez mali külfet yüklenmemesi gerektiğinden ithalatçıların, SKDM sertifikalarında imalat ülkesinde ödenen her türlü karbon fiyatıyla aynı seviyeye kadar indirim talep etme fırsatına sahip olmaları asli bir unsurdur. İndirim için ithalatçıların gömülü emisyonlar karşılığında menşe ülkede fiilen bir karbon fiyatı ödendiğini göstermeleri gerekmektedir.

Kapsam Dahilindeki Emisyonlar

SKDM kapsamındaki emisyonların sınıflandırılması, ithal edilen eşyayla ilişkili emisyonların nasıl ele alınması gerektiğini belirleyen belirli ilkelere bağlıdır.

Doğrudan Emisyonlar: Doğrudan emisyonlar, doğrudan üretim sırasında tesis seviyesinde salınan sera gazı emisyonlarını ifade eder. Bunlar kireçleştirme veya yakıtları yakma gibi işlemlerin sonucunda üretilir. SKDM kapsamında doğrudan emisyonlar, nerede üretildiğinden bağımsız olarak ısıtma ve soğutma proseslerinden kaynaklanan emisyonları da içerir. Örneğin başka bir tesiste üretilerek bir çimento tesisine aktarılan buharla ilgili emisyonlar, doğrudan emisyon olarak nitelendirilmektedir.

Dolaylı Emisyonlar: SKDM kapsamında, imalat sürecinde tüketilen elektrikten kaynaklanan emisyonların izlenmesi ve hesaba katılması gerekir. Buna, elektrik üretim tesislerinde olduğu gibi elektrik üretimiyle ilişkili CO₂ emisyonları dahildir.

Ürün Kategorilerine İlişkin Ayrım: SKDM, farklı ürün kategorilerinin çeşitli emisyon yoğunluklarında olabileceğini kabul etmektedir. Bunun sonucunda mekanizma, emisyonların belirli ürün kategorisine dahil olarak ele alınmasında ayrıma izin vermektedir.

Basit ve Karmaşık Eşya Emisyonları: SKDM kapsamındaki eşya basit ve karmaşık olmak üzere iki türe ayrılmaktadır. Basit eşya, gömülü emisyon değeri sıfır olan malzeme girdilerinden üretilen ve bu nedenle yalnızca üretim faaliyetinde gerçekleşen emisyonların temel alındığı eşyadır. Karmaşık eşyada ise üretim sürecinde kullanılan ilgili öncü maddelerin gömülü emisyonları dahil edilmektedir.

Gerçek ve Varsayılan Emisyonlar: SKDM kapsamında, gömülü emisyonların belirlenmesinde iki yöntemle izin verilmektedir. Gerçek emisyonlar belirli ölçümlere veya üretim süreçlerinden elde edilen verilere dayanmaktadır. Gerçek emisyonların yeterince belirlenemediği durumlarda veya dolaylı emisyonlara yönelik olarak standart değerler kullanılır.

SKDM Süreçlerine İlişkin Görev ve Sorumluluklar

SKDM, temel paydaşlarına göre idare edilmektedir. Bu paydaşlar yetkilendirilmiş SKDM beyan sahipleri, gümrük idareleri, Avrupa Komisyonu ve yetkili idarelerdir.

Yetkilendirilmiş SKDM Beyan Sahipleri: Geçiş dönemi sırasında, SKDM beyan sahipleri SKDM idaresi sürecinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu kişiler, zorunlu bilgileri ve SKDM beyannamelerini iletmekten, raporlama yükümlülüklerine ve mali yükümlülüklere uymaktan sorumlu olan ithalatçılar veya dolaylı gümrük temsilcileridir. 2026'dan itibaren ithalatçıların ve dolaylı gümrük temsilcilerinin yetkilendirilmiş SKDM beyan sahibi statüsü için başvuruda bulunmaları ve ithal edilen miktarlar, gömülü emisyonlar ve teslim edilecek SKDM sertifikalarıyla ilgili doğru bilgileri sağlamaları gerekmektedir.

Gümrük İdareleri: Gümrük idareleri, ithal edilen eşyaya yönelik kontroller gerçekleştirme ve eşyayı ithal eden kişinin yetkilendirilmiş SKDM beyan sahibi olmasını sağlama hakkına sahiptir. Raporlama yükümlülükleriyle ilgili olarak ithalatçıları ve dolaylı gümrük temsilcilerini gümrük idareleri bilgilendirmektedir.

Avrupa Komisyonu: SKDM idaresinde Avrupa Komisyonu, merkezi bir rol oynamaktadır. AB Üye Devletleri ve Avrupa Parlamentosu ile yakın iş birliği içinde olarak SKDM'nin uygulanmasına ilişkin genel çerçeve, kurallar ve yönergeler Komisyon tarafından belirlenmektedir. Bu amaçla bir SKDM Geçiş Kayıt Sistemi geliştirilmiş olup ilgili sistem, Komisyon tarafından yönetilmektedir. Geçiş dönemi sona ermeden önce Komisyon, gömülü emisyonları hesaplama metodolojisini daha ayrıntılı şekilde belirleyip metodolojiye son halini vermenin yanı sıra, mevcut izleme sistemleriyle sinerjiler bulmak üzere SKDM raporlarındaki bilgileri genel analizler doğrultusunda kullanacaktır. Yapılacak inceleme, mekanizmanın işleyişi ve etkisine de daha fazla ışık tutacaktır. 2026 yılından itibaren SKDM Geçiş Kayıt Sistemi, SKDM Kayıt Sistemi haline gelecek ve yıllık SKDM beyannamelerinin iletildiği platform olacaktır.

Yetkili İdareler: Her AB Üye Devletinin kendi yetki alanında SKDM'nin uygulanmasına ilişkin önemli bir görevi bulunmaktadır. 2025 yılından itibaren, yetkilendirilmiş SKDM beyan sahibi statüsünü vermekten yetkili idareler sorumlu olacaktır. 2026'dan itibaren SKDM sertifikalarının satın alınmasını ve teslim edilmesini denetleyeceklerdir. Son olarak, iletilen SKDM raporları veya SKDM beyannamelerinin Avrupa Komisyonu tarafından incelenmesine dayalı olarak yükümlülüklerin uygulanmasını da yetkili idareler sağlayacaktır. Yetkili idareler, AB genelinde SKDM'nin tutarlı bir şekilde uygulanmasını sağlamak için Avrupa Komisyonu ile koordinasyon içinde çalışacaklardır.

SKDM Geçiş Dönemi

SKDM'nin zaman içinde kademeli olarak devreye gireceği süreç, AB'deki ve AB dışındaki işletmelerin yanı sıra kamu kurumlarının dikkatli, öngörülebilir ve orantılı bir geçiş sağlaması için tasarlanmıştır. Geçiş döneminde, SKDM kapsamındaki eşyayı ithal edenlerin mali düzenleme yapmadan yalnızca ithalatlarındaki gömülü sera gazı emisyonlarını (doğrudan veya dolaylı emisyonlar) raporlamaları gerekmektedir.

Bu kapsamda işletmelerin, SKDM'nin sektöre ve tedarik zincirlerine yönelik sonuçlarını anlamaya zaman ayırmaları önem arz etmektedir. Ayrıca emisyonların hesaplanabilmesi ile tesisin sınırlarının, üretim süreçlerinin, üretim güzergahlarının planlanmasına yönelik olarak tesislerin hazırlanmasında işletmelerde iyi bir iletişim kurulması ihtiyacı ön plana çıkmaktadır.

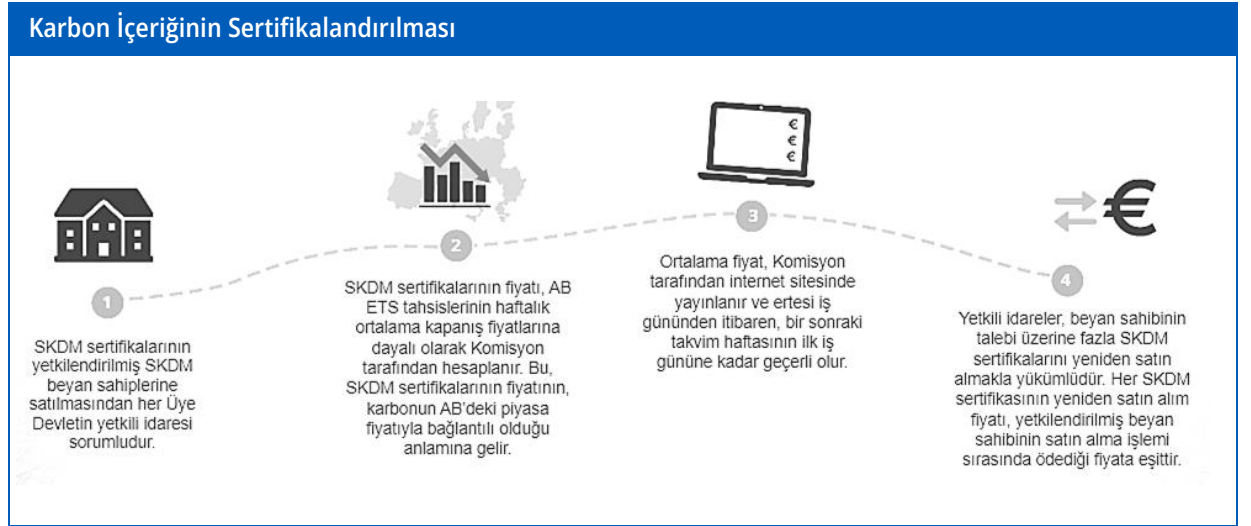
Raporlama yapan beyan sahiplerinden 1 Ekim 2023 itibarıyla veri toplamaları istenecek ve ilk raporlar Ocak 2024 sonu itibarıyla iletilecektir.

Uygulamanın ilk yılında ithalatçılara üç farklı raporlama seçeneği sunulacaktır.

- Yeni metodolojiye göre tam raporlama (AB yöntemi)
- Üçüncü ülkelerin eş değer ulusal sistemlerine dayalı raporlama
- Referans değerlere dayalı raporlama

Raporlama

SKDM, 31 Aralık 2025 öncesindeki geçiş döneminde izleme ve raporlamaya odaklanmaktadır. Mali düzenlemeleri içermediği gibi, bu dönemde SKDM sertifikalarının satın alınmasına dair bir gereksinim de bulunmamaktadır. Burada amaç, mekanizmanın sorunsuz ve kesintisiz bir şekilde devreye alınmasıdır. SKDM kapsamındaki eşyayı ithal edenler veya görevli gümrük temsilcilerinin, ithal edilen eşyayla ilişkili gömülü emisyonların yanı sıra ödenmesi gereken her türlü karbon fiyatını ana hatlarıyla belirten üç aylık bir SKDM raporu iletmeleri gerekmektedir. 1 Ocak 2025'te başlayarak, ithalatçılar veya gümrük temsilcileri yetkilendirilmiş SKDM beyan sahibi olmak için başvuruda bulunabileceklerdir. Başvurular ilgili AB üyesi devlette yapılacaktır. 1 Ocak 2026 sonrasında ise, AB'ye eşya ithal eden beyan sahiplerinin, SKDM yönetmeliği kapsamında SKDM sertifikaları satın almaları gerekecektir.

Kaynak: Avrupa Komisyonu